БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 115 (8640)
МАЙН 17
СУББОТО
1958 он

Сэн 20 мүнгэн

АМАЛЬ АБДЕЛЬ НАСЕРАЙ СССР-тэ ЕРЭЭД БАЙҺАНТАЙ ДАШАРАМДУУЛАН ВЕТСКЭ СОЦИАЛИСТИЧЕСКЭ РЕСПУБЛИКАНУУДАЙ СОЮЗАЙ ПРАВИТЕЛЬСТВЫН, РАБУУДАЙ НЭГЭДЭМЭЛ РЕСПУБЛИКЫН ПРАВИТЕЛЬСТВЫН ХООРОНДО БОЛОҺОН ХЭЛСЭЭНЭЙ ҮРЭ ДҮНГҮҮД ТУХАЙ

ХАМТЫН МЭДҮҮЛГЭ

оветскэ Социалистическэ Республикануудай Сою- Верховно Соведэй Президиумэй, Советскэ Правительствын уряалаар Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын Президент Гамаль Абдель Насер Советскэ зда албаһай хэрэгээр ерэһэн байна.

рэнэй СССР-тэ байха үедэ хоёр Правительствын лбэрилхы ажал-ябуулагшадай хоорондо бээ бээ этигэлсэлгын, хани ёһоной оршон байдалда хөөрөөнүүд болоо. Эдэ хөөрэлдөөнүүдэй үедэ хоёр до аляанданшье хамаатай асуудалнууд, тэрэ н уласхоорондын хэдэ хэдэн асуудалнууд, дэл олониитын анхаралые мүнөө үедэ татажа байсобытинууд тусхай зүбшэл болоһон байха юм.

оветскэ талаһаа СССР-эй Верховно Соведэй зидиумэй Түрүүлэгшэ К. Е. Ворошилов, СССР-Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хру- СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын дэхи Орлогшо А. И. Микоян, СССР-эй Министрэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи Орлогшо . Козлов, СССР-эй Верховно Соведэй Президиугэшүүн А. И. Кириченко, СССР-эй Верховно едэй Национальностьнуудай Соведэй гадаадын эгүүдые эрхилхэ Комиссиин Түрүүлэгшэ Н. А. итдинов, СССР-эй Гадаадын Хэрэгүүдэй Мир А. А. Громыко хөөрэлдөөндэ хабаадалсаа.

рабуудай Нэгэдэмэл Республикын талаһаа Прет Гамаль Абдель Насер, Вице-Президент Аб- Латиф Махмуд эль-Богдади, Вице-Президент ам эль-Хаурани, Гэгээрэлэй Министр Камаль Дин Хуссейн, Гадаадын Хэрэгүүдэй Министр д-р муд Фавзи, Республикын Президентын хэрэгүүэрхилхэ Гүрэнэй Министр Али Сабри, Арабуудай дэмэл Республикын муниципалитедүүд болон йскэ районой провинцинуудай хэрэг эрхилхэ истр Ахмед Абдель Керим, юрэнхы информациин анай Директор Посланник Салах Мохамед Наср, буудай Нэгэдэмэл Республикаһаа СССР-тэ байЭлшэн Сайд Мохамед А. эль-Куни хөөрэлдөөндэ адалсаһан байна.

өөрэлдөө хээд байхадаа, хоёр Правительство тобшололнуудые хэбэ.

оёр ороной хоорондо нягта һайн, саг үргэлжын лсаанай хүгжэжэ байһанда гүнзэгы ехээр ханан- байһанаа хоёр Правительство элишэлэн мэдүүлтэдэнэр энэ харилсаагаа саашадань хүгжөөхые лзэхэдээ доро дурсагдаһан гол ёһонуудые хүэри болгохо юм:

хы гүрэнүүдэй бээ даанхай, газар уһанайнь н бүтэн байха ябадалые алишье талаһаа хүн-э;

и нэгэн гүрэнэй дотоодын хэрэгүүдтэ ямаршье ар хамааралсахагүй;

асхоорондын асуудалнуудые имагтал эбэй ёһоор мшуулха, ямаршье гүрэнэй эрхэ сүлөөдэ гү, али даанхай байдалда эсэргүүгээр хүсэ хэрэглэхэ али хүсөөр заналта хэхэ ябадалһаа арсаха; литическэ гү, али экономическа баадхалга хэхэ-

рэнүүдэй, арадуудай хоорондохи харилсаа тогодоо тэгшэ эрхэтэй байха.

итынь системэһээ дулдыдангүйгөөр гүрэнүүдэй тайбанаар зэргэ оршон байха гол ёһые хоёр вительство баримталха байна. Тиихэдээ энэ гол гүрэнүүдэй хоорондохи хани ёһоной харилсаа өөхэдэ гол шухала юумэ болоно, арадуудай ондын эб найрамдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ таа-ана гэжэ тэдэнэр тоолоно.

адуудай хоорондын харилсаанда һаад түбэг уулдаг «хүйтэн дайе» зогсоохо гээшэ тэдэнэй ондохи хани, хүршэ ёһоной харилсаа хүгжөөлгэ-үрэнүүдэй хоорондоо харилсаа байгуулхадаа бэедээ бүри һайнаар этигэлсэдэг болохо хэрэгтэ лха байна гэжэ тэдэнэр тоолобо.

лониализмын али бүхы үзэгдэлые тэдэнэр буаaха зуураа, арадуудай өөрыгөө тодорхойлхо, даанхай байха эрхые дэмжэһэн байна. Нэгэ эй ондоо гүрэнүүдэй газар дээрэ сэрэгэй базаай байһые хоёр Правительство буруушаагаа. базанууд уласхоорондын эб найрамдалда горьюул тохёолдуулхаһаа гадна, газар дээрэнь байгүрэнүүдэйнгээ бээ даанхай байдалые эбдэн а; эдэ базанууд усадхагдаха ёһотой.

лестинын арабуудай эрхэ болон тэдэнние түрэютагһаань үлдэжэ гаргалга тухай асуудалые Правительство хаража үзөө. Тэрээнһээ гадна, эрхые эбдэһэн, тус районда амгалан тайбан лда аюул тохёолдуулһан тухай асуудал тэдэаража үзэһэн байна. Палестинын арабуудай та эрхые хүсэдөөр дэмжэжэ байһанаа хоёр вительство баталан мэдүүлбэ.

мендэ эсэргүү колониальна эзэрхэг түримхэй гые, Йеменэй дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралһэдэлгые хоёр Правительство буруушааба. эй бээе даанхай, сүлөөтэй, газар уһанайнь бүтэн байлгые хоёр Правительство хүсэдөөр энэ.

жирай арадта эсэргүүгээр Франциин хэжэ байэрлиг муухай дайн байлдаае, энэ баатарлиг орондо эсэргүүгээр Франциин зэбсэгтэ хүсэй хэжэ байһан гэмтэ муухай үйлэ хэрэгүүдые Правительство буруушааба. Алжиро-тунисска шадарай районһоо хэдэн зуу мянган алжидые Франциин засагаархидай хүсөөр намнажа анда дэлхэйн олониитын анхаралые хоёр вительство хандуулна. Хүнэй эрхые эбдэн хэһэн буулгаһаань уламжалан олон зон, тэрэ тоодо нүүд, үхибүүд гэр байрагүй болоо, бүхэли ууд усадхагдаа. Алжир арадай өөрыгөө тодоро, бээе даанхай байха эрхые хоёр Правительхүсэдөөр дэмжэнэ. Энэнэй ёһоор алжирска алые эбэй ёһоор гуримшуулхыень хоёр Правиво уряалха зуураа иигэжэ гуримшуулга алиаладань таарамжатай байха гэжэ тэдэнэр үнэнэтигэнэ.

донезиин дотоодын хэрэгүүдтэ зарим хариин гүэй правительствонуудай хамааралсажа байуламжалан тон ехээр һанаагаа зобожо байхоёр Правительство элишэлэн мэдүүлээ. Энэ ран оролсолго бүгэдэниитын амгалан тайбан лда аюул тохёолдуулна, Нэгэдэмэл НацанууОрганизациин Уставые эбдэнэ гэжэ тэдэнэр тооэнэ хамааран оролсолго болюулагдаха, Индоибээ даанхай, эрхэ сүлөөтэй байдал хүндэлэгһотой гэжэ хоёр Правительство мэдүүлбэ.

Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин ехэ удхашанартай, эб найрамдал болон аюулгүй байдал аршалан хамгаалха хэрэгтэ, уласхоорондын асуудалнуудые эбэй ёһоор гуримшуулгада тэрэнэй горьтой үүргэ дүүргэхэ байһанда хоёр Правительство үнэншэн этигэнэ. Өөрынгөө зорилгонуудые һайнаар дүүргэхынь тулада энэ Организацие али бүхы аргаар бэхижүүлхэ зорилгоор оролдолго гаргаха хэрэгтэй гэжэ тэдэнэр тоолобо. Мүнөө тохёолдоод байһан тааруугүй ябадал заһаруулха, уласхоорондын харилсаа холбоо һайжаруулха, Алас Дурна зүгтэ, мүн бүхы дэлхэй дээрэ түгшүүрилтэ шанга байдал һуларуулха зорилгоор Нэгэдэмэл Нацануудай Организацида Хитадай Арадай Республика түлөөлэгдэхэ ёһотой гэжэ хоёр Правительство мүн лэ тоолоһон байна.

Бандунгда соносхогдоһон гол ёһонуудые дэмжэжэ байһанаа хоёр Правительство баталан мэдүүлбэ. Эдэ гол ёһонууд Ази, Африкын арадуудые саашадань нэгэдүүлжэ, дэлхэйн олониитын анхаралые бүри ехээр бэедээ татажа байдаг. Ази, Африкын арадуудай һанал нэгэдэлгын Конференци 1957 ондо Каирта болоходоо, эдэ гол ёһонуудые дахяад дэмжэжэ, хоёр түбиин арадуудай хүсэл эрмэлзэлгые мэдүүлжэ байһанаа харуулаа һэн. Африкын бээ даанхай гүрэнүүдэй 1958 оной апрельдэ Аккрада болоһон Конференциин соносхоһон гол ёһонуудые дэмжэжэ байһанаа хоёр Правительство мүн лэ мэдүүлбэ.

Яаралтайгаар зэбсэгжэлгын боложо байһантай дашарамдуулан гүнзэгы ехээр һанаагаа зобожо байһанаа хоёр Правительство элишэлэн мэдүүлээ. Яаралтайгаар зэбсэгжэлгэһээ уламжалан, бүгэдэниитын эб найрамдалда угаа ехэ аюул тохёолдоно. Энэ хадаа һандарал хохидол ехэтэй атомна дайе һүжэрөөжэ болохо байна. Атомна, водородно зэбсэгтэй бүхы гүрэнүүд иимэ зэбсэг туршалгые болюулха ёһотой гэжэ хоёр Правительство мэдүүлһэн байна. Шухала хэлсээнэй гү, али бүхы түхэлэй ядерна зэбсэг заатагүй эсэслэн хорихо, тэрэ тоодо ядерна зэбсэг үйлэдбэрилгые болюулха, тэдэние гүрэнүүдэй зэбсэгжэлгэһээ гаргажа, бүтээгдэһэн иимэ зэбсэгүүдые усадхаха тухай хэлсээнэй баталагдахын урда тээ ядерна зэбсэг туршалга болюулагдаха ёһотой.

Атомна, водородно энерги имагтал амгалан ажалда хэрэглэгдэхэ, мүн арадуудай, илангаяа һулаар хүгжэнги оронуудай арадуудай байдал һайжаруулха зорилгоор энэ талаар бүхы гүрэнүүд хоорондоо харилсан ажаллаха ёһотой гэжэ хоёр Правительство мэдүүлнэ.

Гүрэнүүдэй зэбсэгтэ хүсэнүүдые, буу зэбсэгые горьтойгоор хороохо тухай зохихо хэлсээ баталхын тулада гүрэнүүд бүри ехэ оролдолго гаргаха ёһотой гэжэ хоёр Правительство тоолобо.

Бээ бэедээ добтолон оролсохогүй тухай гүрэнүүдэй хэлсээ баталбал, уласхоорондын шанга байдалые һуларуулха нэгэн арга боложо үгэхэ һэн гэһэн һанамжые хоёр Правительство баримтална. Тиихэдээ иимэ договор баталбал Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин зорилго болон гол ёһонуудта тааралдаха байгаа гэжэ тэдэнэр тоолоно.

Гүрэнүүдэй хоорондохи экономическа болон культурна харилсаан улам ехээр хүгжөөгдэхэ ёһотой гэжэ хоёр Правительство батаар этигэнэ. Энэ хадаа түгшүүрилтэ шанга байдал һуларуулха зорилгоор арадуудай бээ бээе бүри һайнаар мэдэлсэхэ арга болохоһоо гадна, эб найрамдал аршалан хамгаалха хэрэгтэ зохилдохо байна. Иимэ харилсаа тогтооходоо нэгэ орон нүгөөдэеэ эзэрхэхын тулада ямар нэгэн эрилтэ табиха ёһогүй.

Советскэ Союзай, Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын хоорондо экономическа, культурна хэлсээн бээ бэедээ эрилтэ хэнгүйгөөр, зүб һайн гол ёһонуудта үндэһэлэн баталагданхай гэжэ хоёр Правительство мэдүүлнэ. Оронуудайнгаа хоорондохи экономическа, культурна харилсаанай, мүн худалдаа наймаанай һайнаар хүгжэжэ байһанда хүсэд хананги байһан тухайгаа тэдэнэр мүн лэ мэдүүлээ. Энээнтэй дашарамдуулан ОАР-ые индустриализацилха программада Советскэ Союзай горьтой туһа нэмэри оруулалсаһанда баясажа байһанаа Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын Правительство элишэлэн мэдүүлһэн байна. Алинайнгаашье аша туһада зорюулан, оронуудайнгаа хоорондохи экономическа, культурна харилсаа холбооe саашадань хүгжөөхые эрмэлзэхээр шиидэнги байһанаа хоёр Правительство баталан мэдүүлээ.

Уласхоорондын худалдаа наймаа эрхилхэ хэрэгтэ зорюута һаад түбэг татадаг ушар болюулагдаха ёһотой гэжэ хоёр Правительство тоолобо.

Мүнөө болоһон хэлсээнэй үрэ дүнгөөр хүсэд хананги байһанаа хоёр Правительство элишэлэн мэдүүлбэ. Хоёр гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэдэй уулзалга арадуудайнгаа алинайшье аша туһада зорюулан һанамжаяа мэдэлсэхэ һайн арга болохоһоо гадна, бүгэдэниитын эб найрамдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ тааралдуулан хоорондохи экономическа, культурна, олониитынгээ харилсаа бэхижүүлхэ шухала арга нүхэсэл болоно гэжэ тэдэнэр тоолоһон байна.

Гүрэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй уулзажа, холбоо барисаа байгуулха гээшэ ехэ шухала гэжэ хоёр Правительство тоолоно. Юуб гэхэдэ, иимэ уулзалгануудые хэхэдээ, бүри һайнаар үгэеэ ойлголсодог, бээ бэедээ этигэлсэдэг болохо, тэрэшэлэн арсалдаануудаа гуримшуулжа болохо гэжэ тэдэнэр этигэнэ.

Агууехэ гүрэнүүдэй, мүн зарим ондоошье гүрэнүүдэй эгээн дээдэ тушаалтанай хабаадалгатайгаар зүблөө зарлаха гээшэ тон ехэ удхашанартай, тэрэние түргэдхэхэ хэрэгтэй гэжэ хоёр Правительство тоолоно.

Алишье таладаа туһатайгаар, бүгэдэниитын эб найрамдалай, хүгжэлтын хэрэгтэ туһа нэмэри болохоор хоёр ороной хоорондо бүхы һалбаринуудай талаар харилсаа холбооной үргэнөөр хүгжэжэ байһые хоёр Правительство ехэ ханангияар тэмдэглэбэ.

Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын Президент Гамаль Абдель Насер СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. Е. Ворошиловые, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевые, Советскэ Союзай бусад хүтэлбэрилэгшэдые Арабуудай Нэгэдэмэл Республикада ошохые уряа. Энэ уряалынь ехэ баяртайгаар хүлеэн абтаа.

Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. ХРУЩЕВ.

Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын Президент Гамаль Абдель НАСЕР.

ква, 1958 оной майн 15.

Гамаль Абдель Насер Москвада айлшалһаар

Москвада ерээд байһан Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын Президент Гамаль Абдель Насер майн 13-да Кремлиин Ехэ ордон соо обед хэжэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. Е. Ворошиловые хүндэлөө. Обед хани халуунаар үнгэрһэн байна. Обедэй боложо байхада, ОАР-эй Президент Гамаль Абдель Насер СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. Е. Ворошилов хоёр үгэ хэлээ.

Майн 14-дэ Президент Насер Кремль соо советскэ хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзажа хөөрэлдөө.

Советскэ талаһаа Н. С. Хрущев, К. Е. Ворошилов, А. И. Микоян, Н. А. Мухитдинов, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко хөөрэлдөөндэ хабаадалсаба.

Советскэ Союзай, Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын арадуудай хани барисаанда зорюулагдаһан митинг болобо

Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын Президент Гамаль Абдель Насер СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй уряалаар Советскэ Союзда ерэһээр хоёр недели үлүүтэй болобо. Хани барисаата араб ороной гүрэнэй бусад ажал-ябуулагшадтай хамта тэрэ СССР соогуур аяншалаа. ОАР-эй арадай түлөөлэгшэдые ябаһан лэ газартань советскэ хүнүүд хани халуунаар угтадаг байна.

Майн 15-да Кремль соо хани халуун уулзалга болоо. Хүдэлмэришэд, эрдэмтэд, культурын ажал-ябуулагшад, Советскэ Армиин, Далайн-Сэрэгэй Флодой сэрэгшэд, студентнүүд, Арабуудай Нэгэдэмэл Республикаһаа ерээд, Москвагай дээдэ һургуулинуудта һуража байһан залуушуул эндэ сугларaa. СССР-эй, РСФСР-эй Верховно Соведүүдэй депутадууд, СССР-эй Министрнүүд, гадаадын оронуудай дипломадууд, советскэ болон бусад оронуудай журналистнууд, шажан эрхилэгшэдэй түлөөлэгшэд эндэ байлсаа.

Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын Президент Гамаль Абдель Насерай, ОАР-эй гүрэнэй бусад ажал-ябуулагшадай, тэрэшэлэн нүхэд К. Е. Ворошилов, Н. Г. Игнатов, Ф. Р. Козлов, А. И. Микоян, Н. А. Мухитдинов, М. А. Суслов, Е. А. Фурцева, Н. С. Хрущев, Н. М. Шверник, П. Н. Поспелов болон А. Н. Косыгинай президиумдэ ерэжэ һууходань Кремлиин Ехэ ордоной зал соо нэрьемэ альга ташалга болоо.

Ажалшадай депутадуудай Москвагай городской Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Н. И. Бобровников митингые нээгээ. Подшипнигуудай нэгэдэхи заводой мастер Н. В. Петров, химическэ наукануудай доктор, Москвагай нефтяной институдай профессор Я. М. Паушкин митинг дээрэ үгэ хэлэһэн байна.

КПСС-эй Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевой трибунын дэргэдэ ерэжэ үгэ хэлэхэдэнь, сугларагшад нэрьемэ овацяар угтаа.

Удаань Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын Президент Гамаль Абдель Насерта үгэ үгтөө. Арабуудай Нэгэдэмэл Республикые толгойлогшые митингдэ хабаадагшад нэрьесэ альга ташан амаршалаа.

Үгэ хэлэлгэнүүдэй үедэ нэгэтэ бэшэ нэрьемэ альга ташалган болоо. Араб арадта угаа ехээр талархажа, эрхэ сүлөөтэй, бээ даанхай байдалайнгаа түлөө тэмсэлдэнь шэнэ амжалтануудые тэрээндэ хүсэжэ байһанаа советскэ хүнүүд митинг дээрэ үнэн зүрхэнһөө мэдүүлээ.

(ТАСС).

Советско-арабска Хамтын Мэдүүлгэдэ гар табигдаба

Президент Гамаль Абдель Насерай СССР-тэ ерээд байһантай дашарамдуулан Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Правительствын, Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын Правительствын хоорондо болоһон хэлсээнэй үрэ дүнгүүд тухай Хамтын Мэдүүлгэдэ майн 15-най үдэшэ Кремль соо гар табигдаа.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев, Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын Президент Гамаль Абдель Насер мэдүүлгэдэ гар табяа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа) Читинскэ областиин Карымска МТС-эй главна инженер О. Г. Стуков, Горьковско областиин Вознесенскэ МТС-эй главна инженер М. А. Радионов, БМАССР-эй Тарбагатайн МТС-эй главна инженер Ф. К. Григорьев, Читинскэ областиин Маньковско МТС-эй главна инженер В. А. Свиридов гэгшэд Хүдөө ажахын бүхэсоюзна выставкэдэ «М-6» гэжэ шэнэ маркын трактор хаража байна. **В. Львовой** фото.

СОВЕТСКЭ ГУРБАДАХИ ХЭМЭЛ ОДОНОЙ ТАБИГДАҺАН ТУХАЙ

ТАСС-эй МЭДЭЭСЭЛҺЭЭ

Бүмбэрсэг дэлхэйе шэнжэлхэ уласхоорондын жэлэй программын ёһоор 1958 оной майн 15-да гурбадахи хэмэл одон Дэлхэйн бүмбэрсэгые тойруулан табигдаба.

Агаарай дээдэ талада, космическа дайдада эрдэм ухаанай шэнжэлэлгэ хэхэ зорилготойгоор энэ хэмэл одон табигдаһан байха юм.

Экватор тээшэ 65 градус найгаһан тиимэ орбита дээрэ энэ хэмэл одон гаранхай.

Түрүүшын мэдээнүүдэй ёһоор, газарһаа дээшэ эгээн дээдэ орбитань 1880 километр хүрэнэ. Тиигээд хэмэл одон 106 минутын турша соо Дэлхэйн бүмбэрсэгые тойрохо байна.

Энэ хэмэл одон газарта эгээн дүтэ байдаг орбита дээрэ гараад, ракетэ-һомонһоонь таһаржа, харгы руугаа дабшаһан байгаа.

Майн 15-да Москвагай сагаар 13 час 41 минутада энэ хэмэл одон баруун урдаһаа зүүн хойшоо шэглэн Москва шадар гаража ошоһон байна.

Советскэ гурбадахи хэмэл одон шүмбыжэ хушуутаһан дүрсэтэй юм. Тэрэнэй диаметрынь—узууртаа 1,73 метр. Үндэрынь (антеннэгүйгөөр) 3,57 метр.

Хэмэл одон 1327 килограмм татана. Тэрэ тоодо эрдэм ухаанай шэнжэлэлгэ хэхэ аппаратурын, радиохэмжэлгэ хэхэ аппаратурын, батарейнүүдэй шэгнүүр 968 килограмм.

Энэ хэмэл одон дээрэ хэдэ хэдэн аппаратура табигданхай, тэрээгээр бүхы орбита дээрэ элдэб шэнжэлэлгые хэжэ болоно.

Хараалагдаһан программань хэмэл одоной ехэ дээрэ абажа гараһан приборнуудаар геофизическэ, физическэ элдэб асуудалнуудые шэнжэлхэ арга олгохо байна.

Газар дээрэ байгаад бэшэжэ абадаг, бүридхэл хэдэг станцинуудта научна мэдээнүүдые дамжуулхын тулада үлэмжэ ехэ бүтээсэтэй олон каналтай телеметрическэ системэ хэмэл одон дээрэ тодхогдонхой. Мэдээ дамжуулдаг тусхай түхеэрэлгэ хэмэл одон дээрэ табигданхай. Тэрэ түхеэрэлгэнь хэмэл одоной траекторие хэмжэхэ арга олгоно.

Дэлхэйн олон эрдэмтэдэй советскэ гурбадахи хэмэл одоной хойноһоо ажаглан хаража байхынь тулада тэрэнэй борт дээрэ радиопередатчик табигданхай. Тэрэ радиопередатчик 20,005 мегагерцын частота дээрэ 150—300 миллисекунда соо телеграфна дохёонуудые саг үргэлжэ ехэ хүсэтэйгөөр үгэжэ байха юм.

Хэмэл одон дээрэ тодхогдоһон научна болон радиотехническэ аппаратурын хүдэлмэри программна түхеэрэлгээр залагдадаг. Электрохимическэ ток хэмэл одон дээрэ табигдахаһаа гадна, наранай батарейнүүд тэндэ мүн табяатай.

Хэмэл одон дээрэхи аппаратурын таһалгаряагүй хүдэлхөөр агаарай тиимэ эрхэ байдал агаар дулаасуулдаг ба хүргэдэг системээр тааруулагдадаг байна. Энэ системэ дохёо үгэлгэ-болилгын коэффициентые тусхай түхеэрэлгээр хубилгажа байдаг.

Тусхай байгуулагдаһан научна станцинууд хэмэл одоной хойноһоо ажаглажа, тэрээнһээ научна мэдээсэл абажа, тэрэнэй траекториин координадые хэмжэжэ байха юм. Тэдэ станцинууд радиотехническэ, оптическа олон тоото түхеэрэлгээр хангагданхай. Радиолокационно станцинуудһаа абтаһан хэмэл одоной координадууд тухай мэдээсэлнүүд зүн дэгээн автоматическаар хубилгагдажа, астрономическа нэгэн адли саг дээрэ оруулагдаха юм, тиигээд хэлхеэнэй утаһаар дамжуулагдан координационно-тоололгын центртэ хүргэгдэхэ байна. Научна элдэб станцинуудһаа тоололгын центртэ ороһон хэмжүүрэй мэдээсэл түргөөр тоолодог электронно машинануудта зүн дэгээн автоматическаар дамжуулагдадаг. Тэдэ машинанууд хэмэл одоной орбитын гол параметрнуудые тодорхойлдог, мүн тэрэнэй эфемеридые тооложо гаргадаг. Оптическа олон пунктнууд, астрономическа обсерваторинууд, радиоклубууд, радиодо дуратайшуул хэмэл одоной хойноһоо ажаглан хаража байха.

Хэмэл одон ракетэ-һомон хоёр наранай гаража, орожо байха үедэ харагдаха байна.

Агаарай дээдэ талада эрдэм ухаанай шэнжэлгэ үргэнөөр ябуулхада, мүн космическа дайдые шэнжэлхэдэ шэнэ шата бологшо советскэ гурбадахи хэмэл одон дэлхэйн эрдэм ухаанда советскэ эрдэмтэдэй оруулһан ехэ туһа нэмэринь мүн гээшэ.

Т. Костюшкын нэрэмжэтэ польско түрүүшын дивизиин байгуулагдаһаар 15 жэлэй ойдо зорюулагдаһан вечер

Тадеуш Костюшкын нэрэмжэтэ польско түрүүшын дивизиин байгуулагдаһаар 15 жэлэй ойдо зорюулагдаһан вечерые СССР-эй Славянска комитет, Советско-польско хани барисаанай общество майн 13-да үнгэргөө.

СССР-эй Славянска комитедэй түрүүлэгшэ А. Гундоров вечерые нээхэдээ, польско сэрэгүүдые байгуулха хэрэгтэ эхи табиһан Костюшкын нэрэмжэтэ дивизиин ехэ удхашанартай байһан тухай тэмдэглэһэн байна.

Смоленскэ 222-дохи ябаган сэрэгэй дивизиин командир байһан, генерал-майор Ф. Грызлов вечер дээрэ үгэ хэлээ. Энэ дивизи Костюшкын нэрэмжэтэ дивизитэй Ленино шадар нягта холбоотойгоор байлдаа хэһэн юм. Рязанска областиин Кузьминска сельсоведэй түрүүлэгшэ А. Иванова мүн лэ үгэ хэлээ. Костюшкын нэрэмжэтэ дивизи энэ сельсоведэй газар дээрэ түрүүн байгуулагдаа һэн.

Польско сэрэгүүдэй генеральна штабай историческа бюрогой начальник, Ленино шадар болоһон байлдаанда хабаадагша генерал С. Окенцкиин хэлэһэн үгые сугларагшад ехэ анхаралтайгаар шагнаа.

Польшын Арадай Республикаһаа СССР-тэ байдаг Элшэн Сайд Тадеуш Гедэ, посольствын хүдэлмэрилэгшэд вечер дээрэ байлсаа.

(ТАСС).

РЕСПУБЛИКЫН БҮХЫ ИНТЕЛЛИГЕНЦИДЭ

багшанарта, медицинскэ, соёл-гэгээрэлэй, эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдтэ, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдтэ Иволгын аймагай Харганаа нютагай интеллигенциин хандалга

Хүндэтэ нүхэд!

Коммунистическэ партиин XX съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, орон доторoo коммунизм байгуулха гэһэн асари ехэ зорилгоёо советскэ арад амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Промышленность, хүдөө ажахы хурдан түргэнөөр ургана, эрдэм наука, соёл культура хүгжэнэ, жэлһээ жэлдэ советскэ хүн зоной ажабайдал улам һайжарна. МТС-эй техникые колхозуудта худалдаһан ушар колхозой ажахын саашадаа хүгжэхэдэ улам зохид эрхэ байдал олгуулна, мяха, һү, тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсын талаар ойрын жэлнүүдтэ США-е хүсэхэ гэһэн бүгэдэарадай зорилгые бэелүүлхэ хэрэг түргэдхэжэ үгэнэ.

Һүүлэй жэлнүүдтэ туйлагдаһан амжалтадаа түшэглэн, Кировэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд 1958 ондо 100 эхэ хонин бүриһөө 140-һөө үсөөн бэшэ хурьга абаха, нёдондонойхидо орходоо үнеэн бүриһөө һү haалгые 500 литрээр дээшэлүүлхэ гэһэн уялга абаа.

Колхозно үйлэдбэриин урдахи тон ехэ зорилго бэелүүлхэ хэрэгтэ хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, багшанар, соёл-гэгээрэлэй болон медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд, хүдөөгэй бүхы интеллигенци ехэл шухала үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй.

Манай Харганаа нютагай интеллигенци ажалшадай, хүн зоной дунда политическэ-ойлгуулламжын, соёл-гэгээрэлэй хүдэлмэри эмхидхэхэ талаар зарим тэды дүй дүршэлтэй болонхой. Врачууд, багшанар, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд колхознигуудта ходо лекци, элидхэл уншадаг, агитатораар хүдэлдэг, 30 гаран залуу колхознигые хамтадхаһан, уранһайханай самодеятельностьдэ хабаадалсадаг. Хүдөөгэй библиотекэ уншагшадайнгаа дунда ехэ ажал ябуулна. Тосхоноо болбосон болгохо хүдэлмэридэ интеллигенци эдэбхитэйгээр хабаададаг.

Гэбэшье, мүнөө үедэ колхозой ажабайдалда болоһон хубилалта бидэнһээ, хүдөөгэй интеллигенциһээ бүри эдэбхитэйгээр, бэрхэ шадамараар ажалшадай дунда ниитэ-ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулхые эрижэ байна. Манай колхоздо 30 шахуу механизатор ерэжэ ороо. Тарияан ажалай-тракторна бригаданууд бии болгогдоо һэн. Хэрбээ тарияан ажалда урдань мал ажалһаа бага анхарал хандуулдаг байгаа haa, мүнөө тиихэеэболигдоо гээшэ.

Бидэнэр бүхы ниитэ-политическэ, соёл-гэгээрэлэй хүдэлмэрние КПСС-эй февральска Пленумэй, СССР-эй Верховно Соведэй нэгэдэхи сессиин табиһан зорилгонуудые дүүргэхэ тээшэ шэглүүлнэбди. Агротехникын заабарние бэелүүлхэ тушаа ойлгууламжын хүдэлмэри улам шударгыгаар ябуулнабди, колхозник, механизаторнуудые техникээ гамнахаһаа гадна, бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглахые, үндэр баян ургаса абахые, тэрэшэлэн мал ажалай ашаг шэмэ элбэг ехэ болгохыень уряалнабди.

Клуб, библиотекэ, культбазын хүдэлмэриие шэнэдхэн табиха гэжэ оролдонобди. Клубай дэргэдэ хүдөө ажахын машинада һураха кружок эмхидхээбди. Ниитэ-политическэ хүдэлмэриин хажуугаар колхоздоо трактор шадамараар хэрэглэхэ, горючи болон тоһодохо материал алмаха тухай, механизм, зэр зэмсэг гэхэ мэтэдээ гамтайгаар хандаха тухай лекци, элидхэл хэхэ тематика бодомжолон зохёогообди.

Колхозно байгуулалтын саашанхи хүгжэлтэ харуулха, хүдөө ажахыда түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлэн тараaха зорилгоор библиотекэ элдэб темээр вечер, уншагшадай конференци үнгэргэдэг, аман журнал эмхидхэдэг байна. Һаядаа болохоёо байгаа вечернүүдтэ Хүдөө ажахын бүхэсоюзна выставкэдэ хабаадагшад, хүдөө ажахын продукци ехээр абахын түлөө дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ илажа гарагшад, мэргэжэлтэд, механизаторнууд дүй дүршэл тухайгаа хөөрэжэ үгэхэ юм.

Коммунизм байгуулжа байһан мүнөө үедэ хүдөө ажахын урдахи зорилго бэелүүлхэ хэрэг тээшэ политическэ хүдэлмэриин бэшэшье олон ондоо арга дүршэлые—харуулан ойлгуулха агитаци хэхэ, колхознигуудай дунда социалистическэ мүрысөө дэлгэрүүлхэ гэхэ мэтые—бултыень зорюулнабди.

Республикынгаа бүхы интеллигенцидэ нээмэл бэшэгээр хандаха зуураа, арад зоной дунда ниитэ-ойлгууламжын, соёл-гэгээрэлэй хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр оролсохые, колхозно таряашадай урда парти, правительствынгаа табиһан зорилго шиидхэхын түлөө хамаг бүхы хаба шадалаа элсүүлхые уряалнабди.

Суглаанда хабаадагшадай даалгабаряар гар табигшад: **Ц. А. Бадмаев, Е. М. Баторова, К. И. Шатуева** — багшанар, **А. З. Соснина** — врач, **З. Р. Бальжинов** — агроном, **Т. Д. Бадмаев** — клубые даагша, **Ц. Г. Цыденов** — долоон жэлэй һургуулиин директор, **Б. Л. Цыбденов** — сомсоведэй түрүүлэгшэ.

Үнинэй хүдэлмэришэн

ПВЗ-гэй паровозо-механическа цех. Зэргэлһэн олон станогой дэргэдэ паровозой элдэб детальнууд механическа кранаар асарагдан табигдана. Эндэ хүдэлмэрилжэ байгшад сүлөө тухагүй тэдэ детальнуудые станогтоо бүхэлэн һуулгажа, хэдэн тээһээнь тошылдана. Станогуудай булад хатуу отолуурта зүһэгдэһэн түмэр зомгоол мушхаран һубигдана. Токарна станогто хүдэлжэ байһан шираг задарюун бэетэй, 40 гарамгай наһанай нэгэ хүн станогойнгоо оньһо оншотойхоноор хүдэлгэнэ...

— Иван Николаевич, үглөөнэй нилээд олохон деталь бэлэн болгобо ха юмта? Энэ һарада даалгабаряа 3 дахин дүүргэхэтнай гээшэ,— гэжэ хажуудань ерэһэн тоо бүридхэдэг басаган энеэбхилэн хэлэбэ.

— Бү мэдэе, хэды шэнээн дүүргэгдэхыень. Николай Мамайн үүсхэлээр уялга абаа хадаа хэлэһэндээ хүрэжэ шадаха хэрэгтэйл даа,— гэжэ Иван Николаевич Онищенко яаралгүйхэнөөр харюусаба.

Паровозо-механическа цехын түрүү хүдэлмэришэдэй нэгэн нүхэр Онищенко тус заводто хүдэлмэрилжэ эхилһээр 22 жэл болобо. Энэ нүхэр ехэ заводой үйлэдбэридэ ажалладаг болохо гэжэ униһөө хойшо хүсэдэг байһан туладаа 1936 ондо токариин һурагшаар эндэ ороһон юм. Ажал хэрэгтээ оролдосо ехэтэйгээр хандажа, гурба һарын турша дотор токариин мэргэжэл һайнаар шудалһан байгаа. Мүн һүүлэй жэлнүүдтэ харуулдагшын, мүлигшын мэргэжэл шудалһан байна.

Дайнай һүүлэй табанжэлнүүдэй үедэ Иван Николаевич социалистическэ мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябалсажа, заводойнгоо олон мянган хүдэлмэришэдэй дунда хүндэтэй болонхой. Жэл бүхэндэ абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ, сагые урдилан ябадаг. Жэшээнь, нёдондо жэлдэ гурбан жэлэй түсэб дүүргэһэн байгаа. Мүнөөшье Николай Мамайн үүсхэлые дэмжэн, халаан бүхэнэйнгөө нормые 300 процент хүрэтэр дүүргэнэ.

Иван Николаевичын оролдосотой ажалые үндэрөөр сэгнэжэ, БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиум Хүндэлэлэй грамотаар шагнаа һэн.

Д. Дармаев.

«Кооператор-комсомолец» гэжэ олзоборилгын артелиин хубсаһа нэхэлгын цехын хүдэлмэришэн Кристина Ивановна Клевцова тус артельдэ 1940 онһоо хойшо хүдэлмэрилнэ. Ажалайнгаа нормые хододоо һайн шанартайгаар, үлүүлэн дүүргэдэг. Энэ жэлэй түрүүшын кварталай түсэбые 110 процент дүүргээ.

Зураг дээрэ: К. И. Клевцова.

Н. Дамбаевай фото.

КПСС-эй ОБКОМДО

Иволгын аймагай Харганаа нютагай интеллигенциин хандалга тухай

Һаяхан КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой бюро ажалшадай, хүн зоной дунда ябуулагдажа байгаа ниитэ-политическэ, соёл-гэгээрэлэй хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсахыень республикын интеллигенциие уряалһан Иволгын аймагай Харганаа нютагай интеллигенциин хандалгые һайшаагаа.

Харганаагайхидай хандалгые хаанагүй зүбшэн хэлсэжэ, ниитэ-политическэ болон соёл-гэгээрэлэй хүдэлмэридэ багшанарые, медицинскэ, соёл-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдые, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдые эдэбхитэйгээр хабаадуулхыень КПСС-эй айкомууд, горкомуудта, ажалшадай депутадуудай аймагууд, городуудай соведүүдэй гүйсэдкомуудта, партийна эхин организацинуудта, сельскэ болон сомоной соведүүдтэ, арадай гэгээрэлэй, элүүрые хамгаалгын, худалдаа наймаанай, хэлхеэ-холбооной зургаануудта дурадхаба.

Ниитэ-политическэ болон соёл-гэгээрэлэй хүдэлмэридэ интеллигенциин хабаадажа байһан тухай газетэнүүдтэ ходо бэшэжэ, радиогоор дамжуулжа байха шухала гэжэ КПСС-эй обкомой бюро зааһан байна.

Оюун бэлигээрээ шалгарба

Иволгын аймагай колхозууд болон эмхи зургаануудай уран һайханай коллективүүдэй харалга боложо дүүрэбэ. Энэ харалгада 8 коллективүүдһээ 300 гаран хүн хабаадажа, бэлиг шадабаряа харуулба. Илангаяа аймагай Культурын байшангай, Иволгын дунда һургуулиин, Доодо-Бүхэнэй, Дээдэ-Иволгын хүдөөгэй клубуудай коллективүүд шалгаржа гараба. Зарим хабаадагшад ирагуу һайханаар дуу дуулаа, уран гоёор шүлэг уншаа. Жэшээлхэдэ, Сталинай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн Цырен-Базар Дабаевай бурят-монгол арадай инструментнүүдэй хүгжэм доро бурят дуунуудые айхабтар бэрхээр дуулахадань, шагнагшад угаа ехээр һайшаагаа. Ород арадай дуунуудые эгэшэ дүү Мария болон Анна Тугариновaнар (культурын байшан) эрхим һайнаар дуулаба. Иволгын дунда һургуулиин багшанар Лидия Трофимовна Похоева Николай Васильевич Кузнецов хоёр хатар наадаар илгарба. «Улаан Оронго» колхозой Нина Бимбаева Фадеевэй «Залуу гварди» гэжэ романһаа отрывок уран гоёор уншаһан байна. Оронгын дунда һургуулиин багша Очирова ород, англяар дуу дуулажа, шагнагшадые һонирхуулаа.

Оронгын дунда, Харганаагай долоон жэлэй һургуулинуудай багшанар харалганда эдэбхитэйгээр хабаадаба. Мүнөө Иволгын дунда һургуулиин багшанар колхозуудта гаража, һонирхолтой концертнүүдые табина. Парторг В. Г. Балжиевые эдэбхитэй, бата коллектив эмхидхэжэ шадаһыень тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Энэ харалгада 39 хүн шалгаржа, грамота болон бэлэгүүдээр шагнагдаа.

В. Базаров.

Сэлэнгын Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой эрхим һаалишан Зоя Данзанова энэ жэлдэ үнеэн бүриһөө 4 мянган литр һү һааха уялга абаад, эршэмтэйгээр ажаллажа байна.

Зураг дээрэ: Зоя Данзанова.

А. Егоровой фото.

МҮРЫСӨӨНДЭ ЭДЭНЭР ТҮРҮҮЛБЭ

1958 оной январьһаа май хүрэтэр үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 650 килограммһаа дээшэ һү һааһан колхозууд

Аймаг	Колхоз	Түрүүлэгшын нэрэ, обог	Үнеэн бүриһөө һаагдаһан һү (килограмм)
Тарбагатайн	Калининай нэр.	И. М. Болонев	967
Иволгын	«3-я пятилетка»	П. А. Горбунов	847
Сэлэнгын	«Путь Ильича»	В. Е. Аверин	842
Иволгын	«8-ое Марта»	А. Ф. Ткачев	828
Тарбагатайн	«Октябрь»	В. Е. Беляев	733

Энэ үедэ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 800 литрһээ дээшэ һү һааһан һүнэй-товарна фермын һаалишад

Нэрэ, обог	Аймаг	Колхоз	Үнеэн бүриһөө һаагдаһан һү (литрээр)
Казазаева Е. М.	Тарбагатайн	Калининай нэр.	1260
Борисова А. В.	Тарбагатайн	Калининай нэр.	1102
Акулова М. Т.	Иволгын	«3-я пятилетка»	1034
Власова М. Т.	Тарбагатайн	Калининай нэр.	1071
Чебунина Е.	Сэлэнгын	«Путь Ильича»	1049
Бурундукова М. Я.	Иволгын	«8-ое Марта»	1032
Яковлева Ф. А.	Тарбагатайн	Калининай нэр.	988
Бурундукова П. К.	Иволгын	«8-ое Марта»	982
Борисова А. П.	Тарбагатайн	Калининай нэр.	970
Пурбуева Н. Ж.	Иволгын	«Коммунизм»	947
Афанасьева В.	Сэлэнгын	«Путь Ильича»	927
Власова М. Т.	Тарбагатайн	Калининай нэр.	927
Астраханцева В.	Прибайкальска	Лазогой нэр.	915
Телятникова Н. Н.	Тарбагатайн	«Октябрь»	907
Гармаева Ц.	Кяхтын	Сталинай нэр.	895
Степанова Л. А.	Тарбагатайн	Калининай нэр.	887
Русина З.	Кабанскын	20 партсъезд нэр.	882
Хлебодарова В. С.	Иволгын	«3-я пятилетка»	881
Пичугина В. И.	Тарбагатайн	«Искра»	879
Гармаева Р. Ж.	Иволгын	«Коммунизм»	877
Цыбденова С. А.	Иволгын	«Улаан Оронго»	877
Бурундукова П. К.	Иволгын	«8-ое Марта»	874
Нигулимова Г. Т.	Иволгын	«3-я пятилетка»	869
Торгашина Т. М.	Иволгын	«8-ое Марта»	867
Власова Е. П.	Тарбагатайн	Калининай нэр.	866
Власова А. Т.	Тарбагатайн	Калининай нэр.	862
Брянская В. П.	Иволгын	«3-я пятилетка»	861
Мамаева З.	Иволгын	«8-ое Марта»	857
Хлебодарова А. П.	Иволгын	«3-я пятилетка»	855
Рандина В. С.	Тарбагатайн	«Красный боец»	844
Косицкая Л. Е.	Иволгын	«8-ое Марта»	842
Семенова Ф. С.	Тарбагатайн	Ленинэй нэр.	820
Михалева В. П.	Тарбагатайн	«Дружба»	810

1958 оной январьһаа май хүрэтэр үнеэн бүриһөө дунда зэргээр мянган литрһээ дээшэ һү һааһан үүлтэртэ фермын һаалишад

Нэрэ, обог	Аймаг	Колхоз	Үнеэн бүриһөө һаагдаһан һү (литрээр)
Лубсанова Б.	Сэлэнгын	Карл Марксын	1996
Жалсанова П.	Сэлэнгын	Карл Марксын	1708
Чултумов Б.	Сэлэнгын	Карл Марксын	1425
Данзанова З.	Сэлэнгын	Карл Марксын	1237
Бадмаева Л.	Сэлэнгын	Тельманэй	1237
Аюшеева В.	Сэлэнгын	Тельманэй	1064
Нимаева Д.	Сэлэнгын	Тельманэй	1057
Павлова	Сэлэнгын	Тельманэй	1041

Энэ үе соо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 850 литрһээ дээшэ һү һааһан совхозуудай, туршалгын ажахын һаалишад

Нэрэ, обог	Совхозууд, Зооветинститутдай һуралсалай туршалгын ажахы	Үнеэн бүриһөө һаагдаһан һү (литрээр)
Кожевников З. Н.	Зооветинститутдай учхоз	[illegible]
Усова А. В.	Зооветинститутдай учхоз.	[illegible]
Катоманова Н.	Зооветинститутдай учхоз.	[illegible]
Зимарева В. И.	Зооветинститутдай учхоз.	[illegible]
Максимова В. Д.	Зооветинститутдай учхоз.	[illegible]
Хлебников А. В.	Зооветинститутдай учхоз.	[illegible]
Дармаева Д.	Бичурын	[illegible]
Ахминеева А. И.	Зооветинститутдай учхоз.	[illegible]
Данзанова Л.	Сэлэнгын	[illegible]
Очирова О.	Бичурын	[illegible]
Линхобоева Б.	Бичурын	[illegible]
Найданова Ц.	Сэлэнгын	[illegible]
Гармаева Д.	Кяхтын	[illegible]
Беляева О.	Бичурын	[illegible]
Лукащук М. П.	«Эрдэм»	[illegible]
Буянтуева Б. Х.	Сэлэнгын	[illegible]
Дамбаева Д.	Бичурын	[illegible]
Плотникова Е.	Бичурын	[illegible]
Линхобоева Ю.	Сэлэнгын	[illegible]

ХҮДЭЛМЭРЕЭ ҺАЙЖАРУУЛАА

Байгша оной апрель һарада Курумканай аймагай Барханай сельсоведэй соёл гэгээрэлэй эмхи зургаанууд ажал-ябуулгаяа үндэһөөрнь хубилган һайжаруулая гэжэ уряалһан нээмэл бэшэгтэйгээр республикын культурын хүдэлмэрилэгшэдтэ хандаһан юм.

Колхозой правлениин, партийна организациин туһаламжаар барханайхид хүдэлмэреэ яһала һайжаруулаа. Сельсовет дотор культурын иимэ гуламтанууд: хүдөөгэй клуб, хизаар ороноо шэнжэлдэг музей, 2 культбаза, 3 улаан булан, 2 библиотекэ, нүүдэл киноустановко һайнаар хүдэлнэ. Клубай хүдэлмэриие хүтэлэлсэхэ 2 хүнһөө бүридэһэн совет бии. Ажалаа эршэмтэйгээр ябуулһанайнь ашаар нэгэдэхи кварталай түсэб дүүргэгдээд байна. Тус соведэй дэргэдэ болодог суглаан дээрэ соёл гэгээрэлэй шухала асуудалнууд шиидхэгдэнэ. Клубай ажалые түргэнөөр һайжаруулха хэрэгтэ Барханай сельсовет, колхозой правлени тусхай мүнгэн зөөри һомолдог гээшэ. Жэшээлхэдэ, 1957 ондо клуб музей хоёрые заһабарилгада колхозой правлени 20 мянга шахуу түхэриг мүнгэ гаргашалһан юм. Энээнэй ашаар клубтаа һандали, стол, хүшэгэ болон элдэб хэрэгтэй юумэ худалдажа абаһан байна. Гадна, эндэ 28 костюм, грим болон парингууд, балалайка, гитаранууд, гармони, полубаян, «Тайга» гэжэ радиограммофон бии. Һаяар клубай хүдэлмэрилэгшэд бурят-монгол хүгжэмэй хэрэгсэлнүүдые суглуулжа абаха һанаатай. Бүхы соёл гэгээрэлэй гуламтануудтань шатар, даам, домино гэхэ мэтэ наадан хододоо боложо байдаг. Клубые даагша Бадмаев, библиотекые даагша Ешонова, киномеханик Поздняков гэгшэд суглаа татажа, ажал тухайгаа тоосоото элидхэлнүүдые хэһэн байна. 1958 оной нэгэдэхи кварталда малшад, механизаторнуудтай уулзалганууд болоо. Тэндэ элидхэл хэгдэжэ, концертнүүд табигдаа һэн. Бурят-монгол хэлэн дээрэшье уншагдадаг, зүжэгэй, дуунай кружогууд хүдэлдэг болонхой. Ц. Шагжинай «Будамшуу» гэжэ зүжэг амжалтатайгаар табигдаа.

Холын газарнуудаар ябажа байдаг агитбригада клубай дэргэдэ эмхидхэгдээ. Энэ жэлэй эхинһээ хойшо 16 концерт табигдаһан байна. «Малшадай үдэр» үнгэргэлгэдэ халуун анхаралаа хандуулна.

«Ленин таряашадай дунда», «Тарияан эдеэшээ», «Намарай хара тарияан» гэхэ мэтэ зурагууд, «СССР-эй арадуудай хани барисаан», «СССР болон Хитадай хани барисаан», «КПСС—СССР-эй арадуудай хүтэлбэрилэгшэ» гэһэн стенднүүд, элдэб диаграммануд, хүндэлэлэй доска болон социалистическэ мүрысөөнэй дүнгүүдые харуулдаг данса клуб соо бии. Клубай совет комсомолой организацитай хамта шог үгэтэ газетэ һара бүри гаргажа, колхознигуудые ехээр һонирхуулдаг. Хүдөө ажахын түрүү дүршэл дэлгэрүүлхэ булан үшөө бии юм.

Клубай дэргэдэ нүүдэл киноустановко бии. Тэрэнь нэгэдэхи кварталайнгаа түсэб дүүргэнхэй. Саашань хэлэхэдэ, 4 мянган хэһэг номой һантай хүдөөгэй библиотекэ Барханда хүдэлнэ. Уншагшадайнь тоо 450 болонхой. Тэдэнэй 400-ниинь колхознигууд.

Нэгэдэхи кварталда Р. Белоглазовагай «Манай хүршэнэр» гэжэ номоор уншагшадай конференци болоһон, М. Горькиин, Х. Намсараевай зохёолнуудаар 2 вечер хэгдэһэн байха юм.

Колхоздо хизаар ороноо шэнжэлхэ музей эмхидхэгдээд, революциин урда тээхи үеын, хизаар ороноо шэнжэлхэ, совет үеын отделенинүүдһээ бүридэнхэй. Эндэ элдэб олон экспонат табигдаа. Тэдэнэй тоодо урданай бурят эхэнэрэй хубсаһан, зүүдхэлнүүд, 19-дэхи зуун жэлэй шулуун зэбсэг, Хитад уран зураашадай зурагууд болон бусад оролсоно. Музейн нээгдэһэнһээ хойшо 1127 хүн хараад байна. Мүнөөшье экспонадуудые суглуулха хүдэлмэри хэгдэжэ үргэлжэлһөөр.

1958 ондо ехэ барилга эхилхэнь: хүдөөгэй нэгэ клуб (250 һууритай), 2 культбаза, 3 улаан булан бариг-даха зэргэтэй. Мүнөө хэрэгтэй модон бэлдэгдэжэ захалба.

Клубай хүдэлмэрилэгшэд хабарай тарилгын үедэ ажалшадта концерт, кинокартинануудые харуулна. Зүжэгшэдэй коллектив республикын уран һайханай харалгада хабаадахань. Үнинэй эдэбхитэд Р. Е. Ешонов, М. А. Цыренова, Э. Ц. Цыбанова, Х. Ц. Сангадиев, Д. Р. Ринчино, А. Ш. Зуртанова гэгшэд эдэбхитэйгээр бэлдэжэ байнхай.

Г. Дамбаев, Курумканай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой парторганизациин секретарь.

Республикын колхоз, совхозуудай полинууд дээрэһээ

☆

...ряалан, сабшалангаа уһална

...льхиин Карл Марксын нэрэмжэ- колхозойхид (түрүүлэгшэнь нү- Гомбоев) хабарай эртын тарил- аймаг соогоо түрүүлэн дүүргээ. ...э 500 гектарта шэнииcэ, 340 га ...рта хара таряан таригданхай. ...һаянай колхозойхид овёс, на- ...сэсэг болон бусад тэжээлэй ур- ...алнуудые тарижа эхилээ. Тиихэ- ...зуу гаран га пар хахалагдаа.

...арилга дээрэ трактористнар ...Саватеев, А. Хорошилов, Ю. Со- ...ов гэгшэдэй агрегадайхид, сеял- ...эд нүхэд Ж. Самдяев, Б. Сод- ...ов, Д. Очиров гэгшэд илангаяа ...досотой һайнаар хүдэлнэ.

...дна, эндэхид байгша ондо ...алан, сабшалангай нилээд ехэ ...р уһалха зорилгоор Ильхи го- ...уһалууриин системые һэльбэн ...жа, һалаа, һубаг канавануу- ...ь сэхэлэн гүнзэгырүүлжэ мал- ...һэн. Мүнөө уһаяа табижа, нуга ...шалангай, овёс, зелёнкын 150- ...га газар уһалба. Эндэ 8 хүнһөө ...идэһэн луговодуудай звено хү- ...мэрилнэ.

Н. Ключерев.

...играй.

Эршээ улам шангадхана

...ймагай колхозууд хабарай ...н тарилгые сүм дүүргээд, эдэ ...рнүүдтэ ажалайнгаа эршэ хүсые ...адхангүй, оройн тарилгада ...эмтэйгээр оронхой. Эртынгээ ...лгые аймаг соогоо түрүүшээр ...гэһэн «Победа» колхозойхид ...рай свёкло, наран сэсэг, овёс ...жа эхилээд, эдэ культурануу- ...тарилгын 50 процентые дүүргэ- ...Тус артелиинхид ниитынгээ мал- ...илангаяа һаамхай үнеэдтээ, ...галһан хонидтоо зун, намартаа ...он тэжээл болгожо эдюулхын ...да 130 га газарта хара таряа ...той холижо таряа. Мүн хорин ...арта турнепс, арбаад га газар- ...ахарна свёкло таригданхай.

...рэшэлэн Логовскиин нэрэмжэ- ...олхоз 37 га турнепс, 80 гектарта ...н сэсэг, овёс тариба. Ждано- ...нэрэмжэтэ колхозойхид байгша ...хабарай тарилгые урда урдын- ...а бэлэдхэл һайнтайгаар эхи- ..., эмхитэйгээр ябуулжа, аймаг ...түрүүлэн эртынгээ тарилга дүүр- ...Мүнөө эндэхид 500 гектарта ...таряад байна.

М. Смолин.

...чура.

☆ ☆

Техникэ зүбөөр ашаглагдана

Һаяхан манай корреспондент Яруунын аймагай баруун захын Эгэтын хоёр колхозой түрүүлэгшэнэртэй телефоноор хөөрэлдэхэдөө: «Хабарайнгаа тарилгые хэр зэргэ үнгэргэжэ байнат?» гэһэн асуудалтайгаар хандаба.

Тэндэхи «Знамя» колхозой түрүүлэгшэ **Семён Евдокимович Фомин** иигэжэ харюусаа:

— Колхознай энэ жэлдэ хабарайнгаа тарилгые үшөөшье эртэ эхилхэ һэн. Теэд үни удаан хүйтэн байжа, газар хүсэд гэдэжэ үгэнгүй зарим тэды һаатуулаа. Тиибэшье, колхознигуудай механизаторнуудтайгаа хамта машина, техникынгээ ёһотойл ээдынь болоһон урмандаа тарилгын түрүүшын үдэрнүүдһээ эхилэн илангаяа эдэбхитэйгээр ажаллаа. Трактор, машинаяа дүүрэн хүсөөрнь ашаглахын тулада үдэрынь «ДТ-54» маркын гурбан тракторна агрегадаар тарилга хээд, һүниндөө газараа борнойлхо, культиваци хэхэ, хүрьһыень нягтаруулан жэгдэлхэ хүдэлмэри хэдэг байгаабди. Тиигэжэ 9 үдэрэй туршада 1100 гектарта эртынгээ тарилга хэжэ дүүргээ һэмди. Эдэ үдэрнүүдтэ механизаторнууднай овёс, наран сэсэг, кукуруза гэхэ мэтэ тэжээлэй культурануудые тариха газараа элдүүрилжэ, бэлэдхэжэ байнхай.

* *
*

Сталинай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ **Мунко Цыренович Санданов** иигэжэ хөөрэнэ:

— Бидэ байгша ондо 680 гектарта эртын тарилга хэхэ түсэбтэй аад, майн 14-дэ 708 га газарта, ехэнхинь шэниисэ, хара таряа тарижа, эртынгээ тарилга нёдондонойхиһоо 3—4 хоногоор урид дүүргээбди. Зуу гаран гектарта пар хахалагдаа. Һаянай оройн таряан, тэжээлэй ургамалнууд таригдажа байна. Бүхыдөө 300 га овёс, 110 гектар ячмень таригдаа. Гадна, ногоон тэжээлдэ хара таряа, наран сэсэг тарижа эхилхэмнай. Тарилга дээрэ тракторист нүхэр Б. Сафеевэй агрегат, тэрэнэй сеялкэшэдынь нүхэд Д. Дагбаев, Ф. Мункуев гэгшэд үдэр бүриингөө даабарииe һайн шанартайгаар, хододоо үлүүлэн дүүргэнэ.

Юрэдөөл тарилга гэмгүй ябажа байна.

Тарилгынгаа талмай ехэ болгобо

Тарган намарай ерэхэдэ таряалан дээрэһээ баян ургаса хуряаха гэһэн Кударын аймагай колхознигууд болон механизаторнууд хабарайнгаа тарилгые хэзээ хэзээнэйхиһээ эмхитэй һайнаар хэжэ байна. Урдань МТС-тэ байһан механизаторнууд колхознигуудтайгаа хамта эртын тарилгые хаһа сагтань хэжэ дүүргээд, оройн тарилгада ороод, трактор, машинаяа үргэн таряаландаа үдэр һүнигүй хүнхинүүлнэ.

Майн 10-най мэдээгээр аймагай 6 колхоз эртын тарилгые дүүргээд, оройн тарилга хэжэ эхилбэ. Илангаяа Ленинэй, Кировэй нэрэмжэтэ, «40 лет Октября» колхозой гэшүүд таряалан дээрээ социалистическэ мүрысөө дэлгэрүүлээд, түрүү һуури эзэлхын тула үсэд шангаар оролдожо байна. Ленинэй, Кировэй, Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозуудта овёс таригдажа эхилһээр хэды хонобо. Тиихэдэ Кударын аймагта наран сэсэг 770 гектарта таригдаха түсэбтэй аад, мүнөө 600 гектарта таригдаба. Наран сэсэгээр силос дараха гэһэн Кировэй нэрэмжэтэ колхоз 197 гектарта, Ждановай нэрэмжэтэ—103 гектарта тарилга һайн шанартайгаар хэбэ.

Газараа һайнаар үтэгжүүлээ һаа, баян ургаса хуряахабди гэжэ һайса ойлгоһон аймагай таряашад эртээнһээ полинуудаа үтэгжүүлжэ ороһон юм. Энэ жэлдэ тэжээлэй культурануудые, сахарай свёкло болон хартаабха тариха газарта 37 мянган тонно наг шэбхэ гаргагдажа, тараагдаһан байна. Мүн Кировэй, Ленинэй нэрэмжэтэ, «Путь к коммунизму», «Путь Октября» колхозууд сабшалан, таряалангаа уһалжа эхилээ.

Тиигэжэ эртын тарилгые эрхим болзортонь хэжэ эхилһэн аймагайхид нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо 4 мянган гектар үлүү ехэ тарилга хэбэ. Тиихэ зуураа 7 мянган гектарта хэрээһэлүүлэн таряа. Харин нёдондо жэл аймаг дотор оройдоол 3500 гектарта иимэ тарилга хэгдэһэн юм.

Талмайгаа үргэдхэжэ, шанар һайнтай тарилга хэжэ байһан кударынхид ерэхэ намартаа үндэр баян ургаса абахань лабтай.

С. Таханов.

Б. СЭРЭНДЭЛЭГЭИ

Нэрыень һаныш

«Даншье эсэгэдээл адлиб»—гээд,
Дүрыень намда харуулнаш.
«Мүнөө Ажалай Герой»—гээд,
Магтан байжа барюулнаш.
Хүбүүхэн, шагна, хэлэһүүбди,
Хойшодоо һанажа ябахыеш:
«Бишни номдо һургаһан хүм
Багахан ябахадань абыеш.
Тэрээхэн партада һуугаад лэ,
«Таба» хододоо абадаг һэн.
Хамсыгаа заримдаа шуугаад лэ,
Хүлһөө гаратараа ажалладаг һэн...
Харин шинь — ай-я-яа...
«Хоёр» сэгнэлтэһээ эшэнэгүйш.
Амаралтынгаа үдэртэ хаа-яа
Ажаллаха гэхэдэ, ерэнэгүйш.
Хэлэлши, хүбүүхэн, айнгүй,
Хайшаншье гэ — иихэдээ
Орой яахыш аргагүй
Адли гээшэ гүш эсэгэдээ?

Һонирхолтой дамжуулга

—Залуушуулда зорюулагдаһан дамжуулга эхилхэмнай,—гэжэ дикторэй хэлэхэлээр таһалга соо байгаашан шагнаархаадхиба.

—Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай студентнэр өөһэдынгөө «Эдир наһан» гэжэ гараар бэшэгдэдэг альманахһаа шүлэгүүдээ уншахань,—гэхыень саашань дуулахадаа, тэдэнэр энеэлдэн байгаашадтаа: «Сэсэг, Дамба! Бү шууягты, манайхид...»—гэлдээд, барандаа абяа шэмээгүй болошобод.

Энэмнай һаяын нэгэ үдэшэ Улан-Удын багшын институдай студентнэрэй радио дамжуулга шагнажа байһан үе байба. Хүн бүхэн нүхэдэйнгөө шүлэгөө уншахадань баяртайгаар шагнана,

Хирэ хирэ болоод лэ залуу поэдүүдэй шүлэгөө уншажа дүүргэхэдэ, хүгжэмэй ирагуу аялга зэдэлнэ.

Шагнажа һууһан студентнэр:—Аа, энэ Зэгбэ. Мүнөө хэн поэднай уншагша ааб?—гэжэ байжа хөөрэлдэнэ.

Альманах соо оролсоһон долоон залуу поэдүүд дамжуулгада хабаадалсаа. Хэд бэ гэбэл: эхилэн бэшэгшэ залуу поэдүүд Зэгбэ Гомбожабай, Василий Очиров, Виссарион Бильдушкинов, Бата Сэрэндэлэгэй, Дарима Луданова, Аюша Доноев болонод. Мүн уншагшадта нилээд мэдээжэ болонхой Цырендулма Дондокова мүн лэ уншалсаа. Эдэнэрэй зарим шүлэгүүд соо уран найруулгынгаа талаар һулашье юумэн байжа болоо. Теэд тэдэнь залуу наһанай баярые нүхэдэйнь зүрхэндэ бадаруулдаг юм.

Б. Машкинов.

Улаан одонойхидой,, уряагаар абаһан уялгаяа хэр дүүргэжэ байнат?

☆

...уршэлтэй хонишон

...ргажанай аймагай Баянгол ...гай хада гүбөө, тала дайдаар ...зунгүй бэлшэн ябадаг нарин, ...бтар нооһотой олон мянган хо- ...һүрэгые харууһалжа, үсхэбэ- ...э, колхозойнгоо эрхим баялиг ...оһон ажалша бэрхэ хүнүүдэй ...е үнэн зүрхэнһөө омогорхон ...ахаар байдаг.

...эл тиимэ хүнүүдэй нэгэн Карл ...ксын нэрэмжэтэ колхозой үүл- ...э, нарин, нарибтар нооһотой хо- ...фермые даагша коммунист ...о Эрдынеевич Лодоев гэ- ...һүүлэй үедэ нүхэр Лодо- ...арин, нарибтар нооһотой хо- ...е үсхэбэрилжэ, нилээд һайн ...лта туйлана. Жэшээлхэдэ, ...гшэ жэлдэ үбһэ тэжээлээр ...аг байбашье, энэ фермынхид ...хэ хонин бүриһөө 93 хурьга ..., нэгэшье гарза хоролтогүй- түлжүүлжэ, фермынгээ хони- ...000 толгойгоор олошоруулба. ...хонин бүриһөө 3,6 килограмм ...хайшалаа. Саашадаа хони- ...лам олошоруулхын, эрхим ша- ...й нооһо бүри ехээр абадаг ...ын тулада эхэ хонидоо хэнзэ- ...э, 100 хонин бүриһөө 140 хурь- ...лжүүлхэ, хонин бүриһөө 4,5 ...рамм хүрэтэр нооһо хайшал- ...лга абанхай.

...аа табиһан зорилгоёо нэрэ- ...рэтэйгөөр бэелүүлхын тулада ...н хонишод эршэмтэйгээр ...лажа, хонидоо гарза хоролто- ...р, һайнаар ондо оруулжа .... Үбэлэй эгээн хүйтэн һара- ...а хонидойнгоо олоор хурьгал- ...илхэдэ, тэдэнээ үлэмжэ һай- ...харууһалан эдеэлүүлээ. Хо- ...толгой бүридэнь үдэртөө 1 ...рамм силос, 1,5 килограмм үб- ...0 грамм концентрат үгэнэ. ...аар һайн хонидоо бай- ...дараа адуулдаг. Тиихэдэ ша- ...миираар бүри муушаг хони- ...гажа, һайн тэжээлдэ табижа, ...оруулдаг юм. Мүнөө фер- ...хонид тарганаар ондо орожо ...ай.

...эр Лодоевой фермын хонишо- ...таранuудта горьтой болоһон, ...тай хурьгадые эхэһээнь һал- ...д, тусхай хурьгадай отара ...эжэ, дүй дүршэлтэй хони- ...о тэдэниие даалгажа үгэнхэй.

Н. Козулин.

☆ ☆ ☆

Хоёр отарынхидай мүрысөөн

Хонин һүрэгөө улам олошоруулхын, ашаг шэмыень эрид дээшэлүүлхын түлөө Заиграйн аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой хонишод эршэмтэйгээр ажаллана.

Тус колхозой Дардын Хүл, Хуурай Хүнды гэжэ газарнуудаар байрладаг эхэ хонидой отарынхид байгша оной үнгэрэгшэ 4 һарын туршада һайнаар ажаллаа. Дардын Хүлэй отарада 300 эхэ хонин ондо оруулагдаа. Эдэ хонидые гэр бүлэ Жамьян Базаров, Дарима Жамсаранова, мүн дүршэл сэхэтэй үниинэй хонишон, 65 наһатай Цэбжэд Санжеев гэгшэд харууһална. Энэ отарынхид улаан одонойхидой үүсхэлые дэмжэжэ, 100 хонин бүриһөө 140 хурьга бүрин бүтэнөөр абажа түлжүүлхэ социалистическэ уялга абаа. Тиигээд тэдэнэр аймсоведэй депутат Ханда Цыдендоржиевагай даадаг Хуурай Хүнды гэжэ газарта байрладаг отарынхидые мүрысөөндэ уряа һэн.

— Дардын Хүлэй отарынхидай уряае хүндэтэй дээрэ хүлеэн абажа, өөһэдынгөө зүгһөө баһал зуун эхэ хонин бүриһөө 140 хурьга абажа түлжүүлхэ уялга абанабди,—гэжэ нүхэр Цырендоржиева мэдүүлээ.

Һаяшаг хонишон Ж. Базаровай отарынхидтай уулзахадаа, абаһан уялгаяа тэдэнэй хэр дүүргэжэ байһан тухай асуухадамнай:

— Энэ оной январь һараһаа хойшо мүнөө болотор отарадамнай 300 хонин түрөөд, хурьгадынь нэгэшье гарзагүйгөөр түлжүүлэгдэжэ байна. Хурьгалһан хонидоймнай зуугаадынь зун хэнзэлхээр отондо оруулагдаа. Тиихэдэ бэшэниинь июнь һарада үбэл эртэ түрэхөөр үрэжүүлэгдэхэ юм,—гэжэ нүхэр Базаров хөөрэнэ.

Тэрэшэлэн Хуурай Хүнды гэжэ газарта байрладаг отарынхид 333 хони һайнаар ондо оруулжа, тэдэнэйнгээ олонхиие түрүүлээ. Мүнөө эндэ 329 хурьган абтаад, бүрин бүтэнөөр түлжүүлэгдэнэ. Тус отарада хонишод Ханда Цырендоржиева, Должид Бошоктуева, Манидари Раднаева гэгшэд эрхим ажалаараа шалгарна.

Дурсагдаһан хоёр отарынхид ажал хүдэлмэридөө оролдосотойгоор хандажа, хони хурьгадайнгаа харууһа, эдеэлүүлгэ зүбөөр эмхидхэн, зоотехническэ заабарииe наринаар сахидаг. Хонидойнгоо олоор хурьгалхада, һүни, үдэргүй ээлжээгээр манажа, харууһалжа түрүүлдэг юм. Хурьгатай хонидоо, нарай хурьгадаа хаһа сагтань һайнаар эдеэлүүлдэг байна. Хонидоо үдэрэй 2—3 дахин уһална. Тэдээндээ үбһэ тэжээл, концентрат, силос горьтойгоор үгөөд адуулдаг. Эдэ отарануудай хони, хурьгадай байра соо ороходо хододоо хуурай, сэбэр байдаг юм. Эдэ бүгэдын ашаар тэдэнэр ажалдаа һайн амжалта туйладаг байна.

Тиигээдшье колхозой правлени, партийна организаци хонишодойнгоо ажаһуудалда анхарал ехээр хандуулна. Һайн гэр байраар хангажа, тэдэнэртэ урмашуулгын түлөөһэ саг үргэлжэ үгэжэ байдаг.

Д. Дашицыренов.

Иволгын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой хонишон Доржо Дашицыренов хонидойнгоо үбэлжэлгые һайнаар үнгэргөө. Мүнөө 370 хурьган абтаад байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нүхэр Дашицыренов хонидоо адуулжа байна.

А. Мантаевай фото.

ХИЛЫН СААНАҺАА

Алжиртахи событинууд. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Касабын (Алжир городой арабуудай һуудаг квартал) үйлсэнүүдэй нэгэндэ французска патруль нютагай нэгэ хүниие нэгжэжэ байна.

«Нью-Йорк таймс мэгэзин» журналһаа абтаһан фото.

Алжиртахи байдал

ПАРИЖ, майн 14. (ТАСС). Алжирта үсэгэлдэр урбалта хэһэн сэрэгэй-фашистска бүлэг Франциин правительствода мэдэгдэхэһээ урда мэтэ арсаһаар. Үймөөнэй болоһон гол газарынь Алжир город юм. Тэндэ Франциин парашютистнуудай частьнуудта, колонизаторнуудай зэбсэгтэ органуудта түшэглэдэг «ниитын аюулгүйе сахиха комитет» гэдэг эндэ засагаа гартаа абанхай. Энэ комитедэй составта Франциин урдын хэдэн офицернууд, французска захиргаанай дээдэ тушаалта түшэмэд байһан гражданска хүнүүд ороно. Комитедые толгойлогшо, парашютистнуудай 10-дахи дивизиин командир генерал Массю Алжиртахи национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөндэ хабаадагшадые хатуу шангаар хэһээдэг, гражданска хүн зондо шэрүүн шангаар хандадагаараа мэдээжэ болонхой юм гэжэ Франциин хэблэл онсолон тэмдэглэнэ.

Франциин, тэндэ байдаг сэрэгүүдэй бүхы офицернууд болон солдадуудта буу зэбсэгээ гартаа баряад комитедэй захиралта дүүргэхые хүлеэжэ байха гэһэн захиралта Алжирай радиостанци дамжуулба. Радиостанци үймөөшэдэй гарта оронхой. Городой гол шухала бүхы байшангууд, почто, телеграф, телефон, вокзалнууд болон аэродромууд парашютистнуудай отрядуудаар хүреэлэгдэнхэй. Харгын бэлшэрнүүдтэ харуул табигдаһан байна.

Париж Алжир хоёрой хоорондохи хэлхеэ холбоон таһалдуулагдаа. Авиационно болон далайн компанинууд Франци Алжир хоёрой хоорондохи рейснүүдые болюулаа.

Бондо үймөөшэдэй зүгһөө ябуулга хэгдэһэн байна. «Засагаа армиин гарта үгэе!» гэжэ хашхаралдан, олон түмэн колонизаторнууд үсэгэлдэр үдэшэ орой хэдэн магазинуудые, алжирайхидай гэр байрануудые һандаргаа. Оранда зэбсэг бариһан колонизаторнууд, Франциин солдадууд радиостанциие эзэлээд, правительствода эсэргүү манифестацинуудые хэхыень уряалба.

Константинада, Филиппивильдэ, Алжирай бусад зарим городуудта, генерал Массюгай толгойлдог комитет шэнги, «ниитын аюулгүйе сахилха комитедүүд» байгуулагдаа. Алжирай урдын генерал-губернатор эгээн лэ шунахай колонизаторнуудай нэгэн Жак Сустель гэгшын Алжирта ерэхые Массю хүлеэжэ байһан байгаа. Парижай правительствода эсэргүү ябуулга хэхэдээ, тэрээнэй зүгһөө туһалуулхабди гэжэ үймөөшэд найдадаг байһан юм. Зүгөөр, Сустелиин Париждахи байшангай хажууда полициин зүгһөө харуул табигдаһан дээрэһээ тэрэ Алжир ошожо шадаагүй гээд газетэнүүдтэ мэдээсэгдэнэ.

Мэгдэн тэбэдэнгүйгөөр байхые, правительствын захиралтануудые дүүргэжэ байхые уряалан Алжирай хүн зондо Франциин Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ Пьер Пфлимлен мүнөөдэр радиогоор хандаа. «Алжирһаа арсахые правительство хүсэнэ гэжэ ямаршье үндэһэгүйгөөр минии толгойлжо байһан правительствые гэмнэнэ. Түргэнөөр илалта туйлажа, эб найрамдал тогтоогоод, манай армиин оролдолгые харюулхын тулада ороной зүгһөө хүсэлэл гаргаха шухала байһые правительствын программа хараална. Алжир Франци хоёрой хоорондохи холбоо барисаа таһалхые правительство хэзээдэшье зүбшөөхэгүй гэжэ би дахин тангариглан мэдүүлнэб» гээд Пфлимлен мэдүүлээ.

Энэ үдэр Министрнүүдэй Соведэй заседани болоо. «Гурим сахихыень, гражданинуудай зөөри зөөшэ хамгаалхыень Алжиртахи зэбсэгтэ хүсэнүүдые командалагша генерал Саланда правительство даалгаа» гэжэ заседаниин һүүлээр соносхогдобо.

Алжиртахи үймөөнһөө уламжалан Францида ехэ бэрхэтэй оршон байдал тогтонхой. Правительствын захиралтаар Парижда, провинцинуудта, үйлсэнүүдтэ гаража али бүхы демонстраци хэхэ ябадал хоригдоо.

Гражданска бүхы самолёдуудай Франциин газар дээгүүр ниидэлгые засагаархид хорёо гэжэ мүн лэ мэдээжэ болобо. Гэхэтэй хамта, эгээн лэ баруунай тала баридаг этэгээдүүд Алжиртахи үймөөе дэмжэһэн үгэнүүдые таһалгаряагүй хэлэжэл байдаг. Жэшээлхэдэ, «Круа» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, Жорж Бидо, Жак Сустель, Роже Дюша, Андрэ Морис гэгшэд Алжиртахи үймөөе магтаха зуураа, «национальна нэгэдэлэй, ороноо аршалан хамгаалха правительство дары байгуулха» эрилтэ хэһэн байна.

Ливанай правительствын нотые ОАР буруушааба

КАИР, майн 15. (ТАСС). Хэблэл иигэжэ мэдээсэнэ. Арабуудай Нэгэдэмэл Республикада Ливанай хэрэгүүдээр байдаг саг зуурын этигэмжэтэ ОАР-эй МИД-тэ үсэгэлдэр орожо, өөрынгөө правительствын ното дамжуулаа. Ливанай дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсана гэжэ Каирай, Дамаскын радионуудые тэрэ ното соогоо гэмнэһэн байха юм.

ОАР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министерствын харюусалгата хүдэлмэрилэгшэ иигэжэ мэдүүлээ. Арабуудай Нэгэдэмэл Республика энэ нотые буруушаана. Юуб гэхэдэ, «тус ното соо ОАР-та эсэргүү худал хуурмаг гэмнэлтэ хэгдэһэн байна».

Дундада далай дээрэ американска сэрэгэй демонстраци хэгдэнэ

НЬЮ-ЙОРК, майн 15. (ТАСС). Юнайтед Пресс агентствын корреспондентын Гибралтарһаа дамжуулһанай ёһоор, Америкын сэрэгэй табан корабль «мүнөөдэр Гибралтарһаа яаралтайгаар гараад, Дундада далайн зүүн талын хуби руу түргөөр шэглэн ошоо. Далайн-сэрэгэйхидэй һанамжын ёһоор, эдэ корабльнууд Ливан шадар ошожо байха юм ха.

Америкын үшөө долоон корабль яаралтайгаар горючи абажа байнхай. Эдэ корабльнууд мүнөө үдэшэ далайда тамаран гарахаар тухайлагдана.

Таршаа хорхойтой тэмсэхэдэнь Иранда Советскэ Союз туһаламжа үзүүлнэ

ТЕГЕРАН. (ТАСС). Таршаа хорхойтой тэмсэхэдэнь Иранда туһаламжа үзүүлхын тулада советскэ авиахимическэ экспедициин хоёрдохи эскадрили майн 13-да эндэ ерээ. Энэ эскадрили табан самолёдһоо бүридэнэ.

Советскэ авиахимическэ экспедициин арбан самолёт бултадаа һаяын үдэрнүүдтэ Иранай правительствын гуйлтаар ороной урда талын районуудта ошожо, таршаа хорхойтой тэмсэхэдэнь иранайхидта советскэ мэргэжэлтэд туһаламжа үзүүлхэ байна.

Бата БАЗАРОН

Хонишон басаган

РАССКАЗ

Дайнай хойто тээхи жэлнүүдтэ холын областнуудhаа нүүжэ ерэhэн олохон хүлэ ород айл буряад колхозуудта ороод, элдэб ажалда хүдэлэлсэжэ эхилээ юм. Тэдэнэй дунда элдэб мэргэжэлтэд, хүдөө ажахын үнгэ шарай үзөөгүйшье хүнүүд дайралдадаг байгаа. Мал олонтой аад, хүдэлхэ хүсөөр дутамаг байhан газарта ямаршье хүнэй хэхэ ажал үдэр бүхэндэ гараха байдаг, дууhаа гэжэ байдаггүй.

Нэгэтэ хабарай таригын урда тээ, hая нүүжэ ерэhэн айлнууд колхоздо буугаад, тэдээндэ гэжэ бэлэдхэгдэhэн шэнэ гэрнүүдтэ орожо түбхинэбэ. Түд бүридэ бүсын газартай, байра байдалтай, даб дээрэ эдихэ юумэтэй болоhоор ажалда гаралсаба. Дайнда нүхэрөө алдаад, дүрбэн үхибүүтэй үлэhэн эхэнэршье тэдэнэй дунда бии байгаа. Тэрэ эхэнэр өөрөө таригашадай тоодо баридаг болоод, үхибүүдээ мүн элдэб ажалда оруулба. Нютагтаа долоон класс дүүргэhэн, 16 наhатай Лиза басаганиинь малшадта хамhалсаха болоходо, хонишон Сэнжэмын отарада ошобо. Тиихэдэ түрүүшынхээ хашаагай үбэртэхи хорёо соо олон хурьгадые хараба. Хүнэй дүтэлхэ мэдэhэн хүбжэгэ хурьгад дуу таhалангүй маараалдажа, хүйтэн салхин доро хурьгалдана. Хөөрхэн үлэн хурьгад hүүлээ годогонуулжа байгаад, нэрэ-hурагүй хүтшэлэжэ ороно. Тэдэниие эхэ хонидтон табижа хүхүүлхэ, уhа, үбhэ тэжээлээр эдеэлүүлхэ гэжэ нэгэ ёhондоо hонирхолтой, хүхюутэй ажал нэгээр Лизада харагдаба. Тэрэ үдэр хабарай наран наартайгаар шаража, игаабари газарта бүришье урин дулаанай шэнжэтэй байгаа. Уужам тала руу харахада зэрилгээтэжэ, хамаг юумэн хүдэлэн долгилhон янзатай. Лиза хурьгадаа хөөршөөжэ, тэдэнэй дунда үнжэhэн байгаа.

Үбэл хурьгалуулдаг болоогүйдэ, олонхи хонидоо хабар түрүүлдэг байжа, хоол тэжээлээр хомор хохи хабар нарай түл абаха, найгажа ябаhан эхэ хонидто хурьга хүхүүлхэ гээшэ тиимэшье бараг хэрэг бэшэ гэжэ удангүй тэрэ басаган мэдээ hэн. «Хүнэй муу зорёолдог, хониной муу жороолдог» гэжэ Сэнжэмын ходо хэлэдэг үгын удха ойлгодог болоод байхадаа ажаглахадань, тэрэ отарын олонхи хонид жороолдог байба. Ахалагша хонишон Сэнжэмын суглаанда ошоhон hүни Лиза гансаараа фонарь бариад түрэхэ хони эрьехэ ээлжээтэй болобо. Тиимэ харанхыда ябажа үзөөгүй байбашье, байдалай эрхэдэ баалагдажа, ошохо уялгатай болоо. Бүтүү, харанхы хашаагай үүдэ нээгээд, досоонь ороходо халуун шэбхын хангал хамар өөдэ сорьёжо, хэдэн зуугаад ногоон гал нюдэн урдаhаань ёлолзоно.—Ай, аймшагтай гээшэнь!—гээд гансаараа дуугарна. Һая гараад байhан нарай хурьган олдобогүй.

Саашадаа түл түрэсын гарзалхыешье үзэhөөр хүхэ ногоо гэшхэжэ, хүллөөд байhан хонидые хүдөө талаар адуулха болобо. Энэнь hонин ажал мэтэ hанагдажа, Лизын сэдьхэл обтойгоор татагдаба. Зунай халуунда, хада майлын хоёр шулуун соогуур хүл нюсэгээр гүйжэ, хони тогтоодог адуулгашан Лизые «боро бэрхэ басаган» гэлдэжэ тэндэхи хонишод магтадаг болоод эхилээ.

Тэрэ намар шэнэ гүүртэ, отара тогтоолгон болложо, Лизые мүн шэнэ түлгэнүүдые адуулдаг ажалтай болгобо. Намарай үзүүр үнгэ зудан соо хони адуулха гээшэ түбэгтэй хэрэг бэшэ, гансал ой шугыhаа гарюуhан гаража маряагаад, мал соогуур гараал hаа—«улаа зуража» хэлэшэгүй ехэ хохидол ушаруулдаг тухайдань хэлсэхые нэгэнтэ бэшэ дууллаhан туладаа,—гансал тэрээнhээ зүрхэ алдана. Ходо хонидойнгоо саада талада гаража, абла үгэдэг, тогтоодог, холуур харлашалдаг байба. Хаа-яа үнгэнэйшье харагдашоо hаа, оог хүүг табидаг байгаа. Нэгэтэ оройшог хонидоо захалжа ябатарнь эдеэлжэ байhан нэгэ хонин гэнтэ тулгад гээд, сагаан талада унашаба. Бодхооходонь, ябажа шадабагүй. Тол Золоходоо, түлеэ ашанхай нэгэ малшан дүтэ ябажа, тэргэдээ тээгээд ошобо. «Ямар тиимэ түргэн үбшэн хүрэбэ гээшэб? Магад халдабаритай тахал байжа, олон мал үхөөhаа, юун болохтойб? Ветеринар хүбүүн ходо ерэдэг байгша hай... Урдаhаам хараад энеэбхилдэг, би буруу харахаяа болёод, адли энеэбхилхэ hэм. Мэнэ hаяхан комсомолой суглаан дээрэ «нэгэшье толгой мал үхүүлхэгүйб» гэжэ уялга абаhан аад, хамагhаа урид хони үхүүлhэн нэрэтэй болохо, гээшэ ямар хүндэ гээшэб?—гэжэ Лиза сэдьхэлдээ ехээр гэмшэн, буйгаална. «Үшөө нэмэлтэ түлбэри, шагналhаа хохидоод, хони үритэй болохо гүб? Ондоо хүнэй хониин яхадаа ингэнэгүйб?—гэхэ мэтэ тоогүй олон асуудал, элдэб бодол толгой соонь эрьелдэнэ. Тэрэ хониной адхаал өөрөө хуха hурэhэн байжа, түрүүшын гарза харагдаа...

— Хада хабсагай, майла ташалан дээгүүр адуулхада унадаггүй хонин аад, тэгшэ гол газарта ябатараа яhаа хухарха даа яаба гээшэб?—гэжэ хонишодой дунда үдэшэлэн hүүхадаа эхээр гайхана.

—Гайхаха юун байхаб, урдань үмсын ажалтай байха сагта нэгэ айлай хонид гансата, адхаалаа хухардаг байгша hэн,—гэжэ нютагай наhажаал эхэрhоо үбгэн үбайгүй дуугарна.

—Ямар арга хэдэг байгаабта?

—Алаад лэ амбаарта оруулхаhаа бэшэ, ондоо арга байгаагүй.

—Заатагүй адхаал хухарха ёhотой гү?

—Тиимэ даа, ондоо яhан хухарба гэхэ дуулаагүйб.

—Яахадаа?

—Мэдэнэгүйб..: Урданай бөөшүүл хэлэхэдээ: «Адхаалша» гэдэг hохор бөөхолдой бии юм, Мунса бараад, мал соогуур ябадаг гэгшэ бэлэй. Тэдэ, тэрэниие хараhан хүн байгаагүй юм даа.

—Лизые айлгаха, юун хэрэггүй үльгэрөө дурдажа эхилбэт,—гээд хонишон басаганиинь хүгшэн абадаа хүндэлэбэ.

—Бооходдойhоошье айнагүйб, ойлголсохо байхабди. Гансал шонойhоо түбэгшөөдэгби,—гэд Лиза энеэбхилнэ. Ламнын туяа түдүүлhэн алтарма шарбал үhэнhоонь шэрээдhэн шэнги тэрэл ялбажа, добын сэсэгшүү хонгор нюдэндэнь хүхюу бодол наадажа, Лизые эрэлхэг зоримгой, дорюун түхэлтэй болгоно. Хамагhаа урид нютагай хэлэ шудалжа, хэн хамаагүй хөөрэлдэдэг болоhон ород басагые хүн хуу өөгшөөдэг, бэлиг шадабариинь hайшаадаг болоо юм.

Үглөөдэрынь аймагай зоотехник Балма ветеринар хүбүүн хоёр тэрэ шэнэ отарада бууба. Тэдэнэй үхэhэн хони шэнжэлжэ байхада, Лиза зорюута ошожо, гайхаhан асуудалаа табиба:

—Балма Сэбэгжановна, хэлэжэ үгыт! Яахадаа яhан адхаал талада ябатараа хухарба гээшэб? Дайраха модо шулууншье дүтэ байгаагүйл.

—Тиимэ ушар хаа яа үзэгдэдэг юм. Малдатнай минеральна тэжээл дутаа гээшэ. Тиимэ шалтагаанhаа яhан үмхирдэг. Бэлшээри дээрэтнай яhа бэхижүүлхэ хужар байгаагүй бэзэ. Тиимэ тэжээл зорюута асаржа, хонидтоо эдюулхэ ёhотой болоот,—гэбэ.

—Ойлгогдоо. Яахадаа заатагүй адхаал хухарха ёhотой бэ? Ондоо яhан хухархаа яанаб?

—Дүрбэн хүлтэ амитанай адхаал хүшэлдэнги, hөөлжүү hууритай ха юм. Урид тэрэнь хухарха хуулитай. Хэрбээ хоёр хойто хүл дээрээ ябадаг хонитой hаатнай ондоо яhан хухаржа болохо байгаа.

—Гайха ехэ, «адхаалшатай» ойлголсохо үгэтэй болобо гээшэбди. Харин шонотой хөөрэлдэхэ гэхэдэ, тулмааша хэрэгтэй болоод байна, ородооршье, бурядааршье ойлгохогүй бшуу,—гээд Лиза энеэдэ гараба.—Гэнтэ hэшхэлгүй мунинхаар добтолхо болоо hаань, үгтуулан турьюулха юумэгүй хонишод ябанабди.

Энэ мэтэ хөөрэлдөөн хонишондо хамаатай олохон асуудал дайраhан байбашье, хониной намар бэлшэхэдэ таатай газар, үбhэ хагданай шанар, үhалуури тухай хэншье hанамжа оруулаагүй. Тиимэ дээрэhээ, Лиза өөрынгөө hанаашаар үзүүр хагданай үндэрые хаража, хонидоо адуулдаг байба. Нэгэтэ нуурай хоолойhоо хонидоо үhалаад, болдоггтой hужааг сэгүүр тэдэнээ залаба. Юушье hэжэглээгүй ябажа байтарнь нэгэ хонин болдогой забhараар хүлөө жиппхэй хэбтэбэ. Өөhэдөө хэбтээд үеэдэбэ гү гээд, ошожо бодхоохо гэхэдэнь, хэмhээ гадна тарзагар гэдэhэтэй болонхой, тэрэнээ даажа, хүлөө тулгалха нэгэшье хонин байбагүй. Үшөө саадахи hүрэг соо зарьман найгажа ябана янзатай. Юун болобо гээшэб?! Баhа үнөөхи «адхаалша» дайралдаба юм гү? Зоотехнигэй заабарнаар минеральна тэжээл үгтэнэ ха юм... Хонидоо шууд яаралтай туугаад харихаhаа ондоо юуншье hанагданагүй. Мэдээ табижа, ушаргүй мэгдэлгэн эхилбэ.

—Ээ, эдэшни урал үргөө хабдаа хадаа хоро эдеэ гээшэ! Үтэр бараад hү шудхыт!—гэлдэжэ, отара дээрэ байгаашад хүл алдан, гүйлдэбэ. Тингэжэ аргалhаар байтарнь, харгыдаа найгаhан hогтуу хонид hэргэбэ янзатай. Хээрэ хэбтэшэhэн хонидтоо мори тэргээр ошоходонь, үхөөд hарайлдажа хэбтэбэ. Малай эдеэд үхэхөөр юун хорон хээрэ байдаг юм? Мүнөө тиитэрээ турашоо бэшэ ха юм. Харууhанай муухаа үхөө гэлсэхэ гээшэ гү? Ямар ушарhаа минии адуулгын хонид үхэбэ гээшэб? Мүнөөхи ветеринар хүбүүн ерэдэг байхаб гээ хамнай. Хаана hаатана хаб?—гэхэ мэтэ элдэб бодол хүрмэлдэжэ, Лизын hанаае хара нүүлэ шэнги хүндэ гашуудал дарана.

Тэнгэриин хаяаhаа хара үүлэн үндыжэ, намарай хагсуу хүйтэниие уряалhан мэтэ шаазгай, турлаагууд hаалхи hүрин дэбинэ, дээрэ дооро шунган-нэнгэн хоорсэгэнэлдэнэ. Хадын нюрган дээрэ тонгойжо, хярада дүтэлhэн наран сагаан хүрээhолонгоор бүхөөгтөөд, хүйтэн амисхалаар задаран ялбана. Хээрэ мал адуулдаг хүн тэнгэриин шарай адагладаг, үглөө ямар үдэр болохоб гэжэ үдэшэлэн тухайлаад хонодог. Һалхи шуурганай бууха шэнжэтэй боломсоор дал хашаагаа дулаалдаг, hүүхэ халха хэдэг—хэр угайнгаа заншалые малшад мүнөөшье мартаагүй зандаа. Энэ үеhөө эхилжэ, үбэлжэлгын бэлэдхэл, үбhэ hолоомо шэрэлгэ хаа хаанагүй эршадаба...

Хэдэн hара үнгэрhэн хойно колхозой правлениин газаа олон морид уяатай байна. Тэндэ мал ажал тухай асуудал зүбшэhэн үргэн хөөрэлдөөн болоно янзатай. Мал гарзалуулhан хүнүүдэй тоодо Лизын нэрэ нэрлэгдэнэ. Ветеринарай бэшэhэн акт олон болобо гэлсээ. Үгэ дуугүй ябадаг, номгон даруу зантай ветеринар хүбүүн—Доржиев актнуудай зүб табигдаhан тухай урданайхиhаа үлүү зоримгойгоор тобшолон хэлэбэ. Малшадай гэмээр бэшэ, харин ондоо элдэб шалтагаанhаа боложо, малай гарзалhан ябадалые имагта малшадта ашадаг ёhые болюулха, саашадаа малай үхэл үбшэнhөө hэргэлхэ хэмжээн тухай тодо hонор дурадхал оруулба. Правлениин гэшүүд, илангаяа малшад, Доржиевай hанамжые hайшаана. Лизын шарай бүри гэрэлтэн сэлмэжэ, урматай нюдэниинь илдам абаряар ялалзана.

Зундаа ган-гасуур байгаад, хожомой хура бороо соо абтаhан тэжээл шанараар бирагүй байжа, хабарай хатууда туранхай, үргэдэг малтай носолдохо гээшэ малшадай зүрхэ хадхама, үгсүү хүшэр хэрэг ха юм. Сабшалан үтэгжүүлхэ, уhалха хэрэгтэ үнэн зүрхэнhөө оролдоогүй байhан газарта бэрхэшээл таhардаггүй. Тиимэ хадань байгаалиин уларилай ямараашье хубилха байхада убайлхагүйгөөр ажалаа эмхидхэхэ тухай хөөрэлдөөн гарана. Үүсхэл жүдхэмжэ гарган хүнүүд элирдэг болобо. Аймаг соохи түрүү малшадай ажал харуулhан выставкэ нээгдэжэ, ехэ ноохо хайшалhан хонишод, hү ехээр hааhан hаалишад тэндэ шагнагдаба.

— Манай колхозhоо выставкэдэ хабаадалсаха хүн байбагүй гээшэ гү? Ягаа хоро бусалхаар юумэ гээшэб!—гэлсэжэ отарын хонишодой өөhэд хоорондоо хөөрэлдэхэ дуулдана. Малhаа гарадаг ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ тухай колхозой табиhан шэнэ түсэб малшадта мэдэгдэдэг болобо.

Нэгэтэ хабар, шэнэ түлнүүдые ноохонойнь классаар илгажа, бонитировко хэхээ аймагай зоотехник Балма Сэбэгжаповна хажуудаа хонин ажал даагша Цыдыповтэй ерээд, отара дээрэ бууба. Тэндэ ветеринар Доржиев урид ерэнхэй, залуу малшадтай ондоо шухала асуудал зүбшэлдэhэн янзатай байба. Тэрэ хүбүүн колхоздоо комсорг болоhон байжа, элдэб хэмжээ-ябуулгада урид ябалсадаг, малшадта туhаламжа хүргэхын хойноhоо бүхы хүсэеэ гаргадаг хүн байгаа. Тэдэнэр бүгэдөөрэн илгалгада хамаарха байhан тула, хорёо соохи хонид тээшэ ошобо.

— Пэй, эндэмнай бонитировко хэхэ аргагүй гээшэл—гээд, Балма Сэбэгжаповна нюдөө хюрылган, хонидой дүрэ-бараае шамарлаhан маягтайгаар шэртэнэ. Хүдэр хүрин шарайнь, хүмэдхөө бүулганхай шэрүүн дүрөөр хубилжа, хяб гэмэ түхэлтэйгөөр харагдана.

— Ямар байна бэ?—гээд, ОТФ-е даагша Цыдыпов дүтэлнэ.

— Нэн түрүүн ноохоной шанар хаража, ямар классайб гэжэ тодоруулха ёhотой байгаабди. Эндэтнай шэмхэхэ ноохогүй, улаан халсагай болоhон хонид олон лэ! Урилдаа hорёондо зэhэhэн спортсменүүд шэнги нюсэгэн хонидые ямар классай гэхэбши?

— Тухайлаад табиха аргагүй юм гү, баhа хожом хэзээ ноохоной ургахые хүлеэжэ, дахин илгаха гээшэбибди,—гэжэ Цыдыпов баалаха янзатай, маряатай бүдүүн үбсүүн дээрээ гараа hорьболоод зогсоно.

— Аргагүй!

— Ямар ушарhаа ноохониинь өөрөө унанаб?—гээд, Лиза hонирхобо.

— Харууhанай муухаа! Нэгэдэхеэр, дал соохи температура үбэлдөө нэгэ хэм байгаагүй, хэтэрхэй дулаан байрада олон хони хагшалуулаад, ОТФ-е даагша обёордоггүй ябаа гээшэ. Хоёрдохёор, тэжээлэй рацион тэгшэ тааруу байгаагүй. Эдэ шалтагаанhаа ноохоёо гээжэ эхилээ...—гэлсэхэhээ уламжалан мэргэжэлтэн хонишод хоёрой хоорондо олон шэнэ hанамжа ургажа эхилээ hэн.

***

Хожомынь, зэргэлhэн хоёр колхозой ниилэhэнэй hүүлдэ, гурбан жэл үнгэрөөд байхада—Улаан хадын үбэрэй майла дээгүүр хэдэн бүлэг хонин бэлшэнэ. Тэрэнэй наана Булагай адагта хонишодой томохон байдал, культбаза, наймаашангүй магазин түхеэрэгдэнхэй аржылдана. Тэндэ Лизын хүтэлбэрилдэг комсомол-залуушуулай отара түбхинэнхэй, ажаллажа байба. Эндэхи хонишод Лизын түсэблэhэнэй ёhоор хони харууhалгынгаа забhарта холо урдадаггүй байhан булагай эхиндэ тошон халяажа, шэбэр соо хоёр метр зузаан мүльhэ хүргэhэн байгаа. Мүнөө hайрамаарнь хорёод гектар кукуруза уhалагдана. Хониной отарын газаагуур түхэреэн жэл соо уhатай байдаг бишыхан горхон бии болоо.

— Булагнай ганса хониной уhалуури бэшэ, газараа ундалуулдаг горхон болоо гээшэ,—гэжэ тэндэхи залуушуул омогорхоно. Тракторна бригадынхид, колхозой залуушуултай хамта хэдэн удаа воскресник хэжэ, талада гаргаhан мянгаад тонно үтэгжүүлгын ашаар эндэхи отарын бүхы жэлэй тэжээл газаагаа бэлдэхэ аргатай болоо.

— Хагда дахажа, гол hужааг газарта хони абаашаха гээшэ тон дэмы ябадал даа. Үшөө хоротой үндэhэ хониндоо амталуулаа hаа, хоёр дабхар мэгдэхэш. Майлын бэлшээридэ нэгэ газар hуурижаад, үбэл түрэhэн хонидто кукурузын силос эдюулдэг байхада хэды hүтэй болоно гээшэб. Горьтой силос дарагдаа hэн. Тэрэнэй ашаар энэ жэлдэ ехэ хонин бүриhөө — 4 килограмм, үбэлэй хурьганhаа 1,5 килограмм ноохо хайшалаабди,—гэжэ отарын газаа суглараагша залуу хонишодой дүхэриг соо hууhан Лиза хөөрэнэ.

— Үнөөхи голдо, халсархай хонитой байхадаа хэлсээшэмнай бэелүүлэгдээ гээшэ аабза,—гэжэ колхозой комплексно бригадын бригадир Доржиев hануулна.

Зүб даа! Та тиихэдэ ветеринар ябагша бэлэй гүт?—гээд Лиза миhэлзэнэ. Ямар нэгэ эли бодол hанаhан шэнги аад, сэхэ хэлэхээ зүрхэсэжэ, бэеэ барина хэбэртэй.

— Ягааб, тэрэ үеынхиhөө ондоо болоо гүб?

— Үгы даа, тиигэжэшье hанаашархаагүйб. Харин ямар hонин хатуу жэлнүүд үзэгдөө hэм гэжэ гайханаб.

— Тиимэ тулюур байдал дахин тэхэрихээ болёо ёhотой даа.

— Һаяхан шэнги hанагшаб,—гээд альгаа ташахадань залуушуул энеэлдэбэ.

— Байза, танай отарада хэды түл абтахаар байнаб?

— Зуун эхэ хониноо 175 хурьга абаха бодолтойбди. Үшөө хэнзэлхэ хонид бии байна.

— Зай, тиимэ ха юм. Мал үхүүлээгүй hаа, «Улаан Одоной» хонишодтой зэргэшэмээр болохо байнат,—гэжэ дуугарhаар мотоциклаа таршаганиуулан мордожо, саашаа гүйлгэбэ. Лиза хойноhоонь хаража, ойро зуура байгаад, холоhоо hанаа алдажа: «Эх, ветеринар Доржиев, эльгэ зүрхыем эзэлhэн хүбүүн!» гэжэ огсом тодоор үгэлжэрхёо бэлэй.

ЗАЛУУ ТУГАЛШАН. Л. Апреловэй фотоэтюд.

Һурагшадай урилдаан

Торинин аймагай Үлэгшэнэй дунда hургуулиин hурагшад hаяхан эстафетэ үнгэргэбэ. Һурагшад энээгээр зунай спортын сезониие нээhэн байна. Һургуулиин класс бүхэнэй hурагшад урилдаанда түрүү hуури эзэлхын түлөө ехэ оролдолго гаргаа. 400 метрын урилдаанда арбадахи классай hурагшад Батуев, Бадмаев, Банзаракцаев, Хабитуев 9-дэхи классайхидые ахижа гараба. 10-дахи классайхид 47 секунда соо, 9-дэхи классайхид 50 секунда соо гүйжэ ерэhэн байха юм.

Һүүлээрнь 1500 метртэ урилдаан боложо, 7-дохи классай hурагша Владимир Цыренов 4 минута 5[...] секунда соо фиништэ түрүүлэн ерэhэн байна.

С. Банзаракцаев.

Цунами гэжэ юуб?

Номгон далайн эрье зубшан ажаhуугшад энэ үгэ дуулахадаа ехэ айдаг юм.

«Цунами» 10 гаран метр үндэртэй, айхабтар ехэ долгин эбхэржэ, аяар дээрэhээ унахадаа эрьедэ байгаа байра, барилгануудые, хүн зониие хаман, далайн гүнзэгы руу абаашадаг юм.

1856 оной июлиин 15-да 25 метр үндэртэй тиимэ долгин эбхэрэн ерэжэ, Япониин Хансю ольторогой эрье шадархи тосхон, городуудые хаман, уhа руу абаашаhан байна.

Мүн 1952 оной ноябриин 5-да «цунами» гэжэ хүсэтэ долгин хоёр дахин далай тээhээ ерэжэ, Северо-Курильск городто ехэ хохидол ушаруулаа бэлэй. Манай саг үеын урда тээхи 479 онhоо хойшо 360 дахин «цунами» долгин болоо гэжэ тоологдоно. Тэрэнэй 300 гараниинь номгон далай дээрэ үзэгдэhэн байха юм.

Иимэ айхабтар ехэ долгин хаанаhаа бии болоноб?

Далайн оёорой хэдэн арбаад, зуугаад метр талмай гэнтэ хүдэлжэ, газарай хүрьhэн зарим газарта доошоо сүмэржэ, зарим газарта өөдөө ёрбойлдон гарашадаг юм. Тиин дорьбоондо уhан айхабтар хүсэтэйгөөр сальгидан, далайн нюруу дээрэ томо томо долгинууд бии болоод, иишэ тиишээ, тарашадаг. Иимэ долгин час соо 400—800 километртэ эбхэрэн ошохо хүсэтэй байдаг.

«Цунами» долгин абаhаар набтархан байбашье, эрьедэ дүтэлхэ бүреэ үндэр боложо, заримдаа 30 метр хүрэшэдэг байна.

«Цунами» ехэ хохидол ушаруулдаг. Тэрэ аюулhаа зайлахын тула «цунамиин» болохые уридшалан мэдэжэ, эрье шадар hуугшад далайhаа холодохо, пароходууд далай руу тамаран ошохо ёhотой.

Тиимэhээ далайе хододоо ажаглан хаража байха шухала. Цунамиин болохоhоо урдахана далайн уhан хэды зуун метртэ, заримдаа хэдэн километртэ эрьеhээ сухарин ошодог юм. Хахад час тухай сухариhанай удаа, уhан дахяад тэхиржэ ерэдэг. Тиигэжэ уhанай 3—5 дахин сухарижа, тэхирhэнэй удаа үндэр гэгшын «цунами» хүрэжэ ерэдэг байна. Түрүүшын томо долгиной удаадахи долгинууд заримдаа бүри хүсэтэй, заримдаа түрүүшынхиhээ багашье байжа болодог.

(1958 оной календарьhаа).

Сүүд дээрэhээ

Таряа хулуугшад хэhээгдээ

Архиин амтанда дашуураад, нэгэндээ нэтэрhэн Ишеев, Борьёогой совхозой нэгэдэхи тоогые даагшаар хүдэлхэ зуураа, таряа хулгайлжа захалhан байгаа.

1958 оной февралиин 2-ой үдэр совхозой 1-дэхи фермэдэ Систеров, Чернояров гэгшэд автомашинаар ерэжэ, Ишеевэйдэ ороод архидаhан байна. Тиигэхэ зуураа, тоог дээрэhээ таряа хулгайлха гэжэ хөөрэлдэhэн байба. Тэндэhээ Ишеев, Систеров, Чернояров машинаар тоог дээрэ гүйлгэжэ ошоод, 5 мэшээг шэниисэ, 6 мэшээг шэниисын hүүл, 5 мэшээг ячмень ашажа, тэрэнэйнгээ түлөө Ишеевтэ 420 түхэриг мүнгэ, 4 четушка хара архи үгэhэн байгаа.

Мүн энэ оной февралиин 2-ой hүни Кречетов Петр, Фридрих Кречетов гэгшэд Ишеевэйдэ ерээд баhал архяар тэрэниие «хүндэлжэ», таряа хулгайлха тухай хэлсээ хээ. Шэлтэй харые харахадаа шэшэрдэг Дамба Ишеев юунhээшье хойшо харахаяа болишоhон хүн байжа, баhал архи[...] гүй тоог дээрэ ошолсобо. Тиихэдэ 10 мэшээг шэниисэ, 2 мэшээг ш[...] ниисын hүүл тэдэ хоёрто ашаж[...] үгөөд табиhан байна. Тэрэнэйнь т[...] лөөhэ 200—250 түхэриг мүнгэ эл[...] гээхэбди гэжэ Кречетовтэн склад[...] даагшые найдуулаа hэн ха.

Дамба Ишеев hангай склад[...] хамта дээрээ 2711 түхэригэй сэнт[...] 995 килограмм шэниисэ, 320 кило[...] грамм шэниисын hүүл, 150 кил[...] грамм ячмень хулгайлжа, совхо[...] доо гарза ушаруулhан байгаа.

Зэдын аймагай арадай сүүд Дам[...] ба Ишеев, Петр Кречетов, Федо[...] Систеров, Анатолий Черноярое г[...] шэдые ажалаар залан заhаруул[...] колонидо 10—10 жэлдэ байлгах[...] ушаруулhан хохидолыень нэхэ[...] абаха гэhэн шиидхэбэри гарга[...] Тиихэдэ Фридрих Кречетов 2 ж[...] лээр сүлөөгөө хаhагдаа.

М. Пахаева, Зэдын аймаг[...] арадай судья.

Хонжоо наймаа хэгшэд баригдаба

Улан-Удын горпромторгын мастерскойн оёдолшон Варвара Бадмаевна Иванова олоной шуушуур дээрэ 350 түхэриг сэнтэй хүүртиг аяар 700-гаар наймаалжа ябатараа баригдаа. Тэрэшэлэн хүүгэдэй 26-дахи садай повар Ираида Васильевна Кушнарева 410 түхэригэй одеяло 700 түхэригөөр худалдажа ба[...] тараа баригдаба.

Арадай сүүдэй шиидхэбэрээр, т[...] дэ хонжоошод түс бүридөө зуун т[...] хэригэй яла түлэхэ, наймаа[...] ябаhан юумэнүүдэа hанда туша[...] болобо.

П. Сыромятников.

Советскэ профсоюзна делегаци Париж ошобо

Франциин текстильнэ промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй национальна Федерациин съездд байлсахын тулада советскэ профсоюзна делегаци Париж ошохоёо Москваhаа самолёдто hуужа гараа. Энэ делегациин составта текстильнэ, хүнгэн промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК-гэй түрүүлэгшэ О. И. Нефедова, «Трехгорная мануфактура» комбинадай фабкомой түрүүлэгшэ Н. Ф. Мариненков ороно.

(ТАСС).

Михаил Ботвиннигта дэлхэйн чемпионой лаврово венок зүүлгэгдэбэ

Шатараар дэлхэйн түрүү hуури эзэлхын түлөө матч гроссмейстернүүд Василий Смыслов, Михаил Ботвинник хоёрой хоорондо Москвагай концертно-театральна зал соо хоёр hарын турша соо үргэлжэлhэн байна. Эндэ матчын дүүрэhэндэ зорюулагдаhан баярай суглаан майн 12-то болоhон байна.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи физкультура болон спортын хэрэгүүдые эрхилхэ комитедэй түрүүлэгшын орлогшо—матч үнгэргэхэ эмхидхэлэй комитедэй түрүүлэгшэ Д. В. Постников суглаае нээбэ. Гайхамшагта илалта туйлаhантайнь дашарамдуулан М. Ботвиннигые тэрэ амаршалаа.

Матчын дүнгүүд тухай матчын арбитр, уласхоорондын мастер Гарри Голомбек (Великобритани) мэдээсэбэ.

Шатарай уласхоорондын федерациин зүгhөө ФИДЕ-гэй вице-президент Хельге Хиндстрем (Финлянди) М. Ботвиннигые амаршалhан байна. Тиигээд тэрэ Гарри Голомбегтэй хамта Ботвиннигтэ лаврово венок зүүлгээ. «Шатараар дэлхэйн чемпион гроссмейстер Михаил Ботвиннигта (СССР)—ФИДЕ-Москва 1958 он» гэhэн үгэнүүд веногой улаа ягаан лентэ дээрэ бэшэгдэнхэй.

Советскэ Союзай гүрэнэй гимнын аялган зэдэлнэ.

Советскэ Союзай шатарай секциин түрүүлэгшын орлогшо гроссмейстер А. Котов матч үнгэргэхэ эмхидхэлэй комитедэй зүгhөө, шатарай уласхоорондын федерациин даалгабаряар М. Ботвиннигта дэлхэйн чемпионой алтан медаль барюулаа.

Техническэ наукануудай доктор М. М. Ботвинник электроэнергетикын бүхэсоюзна научно-шэнжэлэлгын институдта ахалагша научна хүдэлмэрилэгшөөр ажалладаг юм. Энэ институдайхидай зүгhөө техническэ наукануудай доктор В. Ю. Ломоносов дэлхэйн чемпиондо хандан амаршалгын халуун үгэ хэлэбэ.

Шатарай мүрысөөнэй хойноhоо ажаглан хаража, өөhэдынгөө анхаралаар дэлхэйн чемпионой нэрэ зэргые hөөргэнь тэхэрюулхэдэнь дэмжэлгэ үзүүлhэн бүхы хүнүүдтэ дэлхэйн чемпион М. Ботвинник баясхалан хүргөө. Сугларагшад тэрэниие нэрьемэ овацияар угтаа.

(ТАСС).

ЗАҺАБАРИ

Майн 15-най номерой 3-дахи нюурай подвал соо алдуу гараа. Тэрэнэй түрүүшын абзацай гурбадахи мэдүүлэлые иигэжэ уншаха хэрэгтэй: «Тэдэнэр хахалдаг газарай [...] процентыень эзэлнэ».

Редакторай орлогшо О. ГОМБОЕВА.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам. редактора—32.74, отв. секретаря—27.37, отделов: партийной жизни и экономики—47.59, пропаганды и местной информации—35.14, культуры и быта — 34.05, писем трудящихся и переводов—24.74, корректорская—32.67, бухгалтерия—37.32. Для междугородных переговоров—16.

Н 00731. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 13[...]